

అపరాధము

మధురకవి

~~బెత్తూరి శ్రీ జ్ఞాపక మూర్తి~~

ప్రతులు 1000

మూల్యము రు. 2-0-0

1954

శ్రీ బాబా

జై ండింగ్ అండ్ ప్రింటింగ్ వర్క్స్,

అనంతపురం.

FOREWORD

I deem it a proud privilege to have been invited by the author, 'Madhurakavi' Sri. Belluri Srinivasa Murthy to write the foreword for his little book "Tapovanam". The author was an ardent disciple of my Father-in-law, Late Maha Mahopadhyaya Kalaprapurna Doctor Chilukuri Narayana Rao, M. A., Ph. D. L. T. a well Known literary critic. The budding poet was encouraged, nurtured and nourished by him perhaps this honour done me reflects his deep reverence to his 'guru'.

A new era has emerged in Rayalaseema with the advent of poets like Sri Gadiyaram Venkatasvesha Sastrulu, Puttuparthi Narayanacharu, Sri. Belluri Srinivasa Murthy etc., 'The days are not far off when we may witness the hay day of literary revival of Sri Krishnadeva Raya again.

Sri Belluri Srinivasa Murthy is well-known in the literary field. He hails from Talamarla, a village in Penukonda Taluk. The Rayalaseema Kala Parishad rightly bestowed on him the title of 'Madhurakavi' at the time of the celebration of Thikkana Kavi Jayanti at Hindupur, on First March 1947. He reminds us of the ideal of Ancient India, "Simple living and high thinking". He is a philosopher. He rarely speaks. It is no wonder, if he is called a "Tapasvi", and the title to his book 'Tapovanam' is very appropriate.

"Tapovanam" is a collection of poems written by the author at different times. They have had been

published in many periodicals like Bharathi, Andhra patrika etc.

The topics dealt with by him are mainly of common things in nature like a roar of thunder, a dry leaf in winter and a brook in the mountain valley. He worships God in the beauty of nature. He finds significance in every insignificant thing. He is at his best when inspired. To illustrate, poems like “అశ్వానము, వివాదగీతి” can be cited. Poetry flows like a stream and not written. Every poem in this little book is pregnant with strong feelings and lofty ideas. The lay man is at pains to grasp them quickly. I strongly wrge him to study them in silent and solitary mood so that he can better appreciate and enjoy the beauty of his poetry.

Sri ‘Belluri’s’ students have made great efforts to collect subscriptions and get this book printed. May the generous public help him from time to time to present his literary works to the present and succeeding generations.

This little book is best suited to be prescribed as a text-book for the University classes. May God bless him to earn a name and fame in Andhradesa.

JAI HIND.

K. C. Board High School,
Kalyandrug.
26—3—54. }

G. Srinivasa Rao,
M. A., B. T.,
Head-master.

“బెళ్ళూరి”

భారతికి — ప్రత్యేక ప్రణామము

భారతి ఆంధ్ర దేశములో ఉత్తమసాహిత్య మాస పత్రిక. ఎ తత్సంపాదకులు దేశోద్ధారకులు కాశీనాథుని నాగేశ్వరరావుగారు సజీవులై యున్న కాలమునందే భారతితో నాకవితకు పరిచయము కలిగినది. నా తపోవనమునందలి ఖండికలనేకములు ప్రచురించి, తెలుగు నేలలో నాలుగు మూలల కవితా వ్యాప్తికి తోడ్పడెనది జూపి తోడ్పడినదీ పత్రికారత్నము.

అవ్యాజ్య వాత్సల్యముతో “భారతి” భిక్ష పెట్టకయున్నచో “నా జీవితము”లో ఏనాడోకవితా సన్యాసము స్వీకరించి యుండ వలసినవాడనే. భారతి నాకు గావించిన మహాపాపకృతి మాఱుపు రానిది. నా “తల్లి”కి కృతజ్ఞతతో ప్రత్యేకముగ ప్రణామిల్లుచున్నాను.

— బెహ్మరి

అంకితము

రామ కథపాడి మోక్ష సామ్రాజ్యమునకు
ఏకశత మారసితివి వాల్మీకి సుకవి,
ప్రేమ నేత్రైక సుతునభి 'రామగాథ'
అల్లుకొని యల్లుకొని శాంతి యలవరింతు.

త పో వ న పు శం స

రాయలసీమలోని పల్లెటూరి వివిక్త జీవితమునకే అలవాటు పడి అందే తమ భావనానంద యోగమున మగ్నులైన కవులెందరో యున్నారు. వీరిలో అగ్రపంక్తి ఈ గ్రంథకర్త గాంచిది.

పద్యము చదువగానే కవికి ఆర్జవ గుణమెంత యుండునదియు కావ్యానుభవ రసికులకు స్పష్టముగా తెలిసిపోవును. ఈ యార్జవ గుణము నిండియుండుటను శ్రీనివాసమూర్తిగారి కవనమందు ప్రతి పద్యమునందును మనము చూడవచ్చును. ఈ గుణముచే వీరి నుందర వస్తు ప్రపంచము విశాలమైనది.

— శ్రీ మాన్ రాళ్ళపల్లి అనంతకృష్ణశర్మ (1948)

రాయలసీమ కవులలో ఆధునికులలో అగ్రేసరులలో మీ గొక రనడానికి సందేహము లేదు.

.....శ్రీనివాసమూర్తి రాయలసీమార్యములో ఒక పరిమళ ప్లవ్వుము. తెలుగు కవితమర్మము నీతడు చక్కగ గ్రహించినాడు.

..... కవి ప్రభు స్వలు దాక్ష : కలకూరి నారాయణగోపాలాచార్య
M. A. P. HD. (1944)

మీ కవిత్యము లలితమై శ్రవణ సుభగమై మెలుగు దేరి యున్నది. సామాన్య విషయములు మీ హృదయమున ప్రవేశించి కవితగా మూర్తీ భవించుట రసజ్ఞుల భాగ్యము.

కవితా మార్గమున ఆంధ్ర సారస్వతమున మీకు ఉత్తమ స్థానము దొరకగలదని నేను ఆశించుచున్నాను.

— కవికోకిల దువ్వూరి రామిరెడ్డి (1938)

కవీంద్రా! మీరచనలు భారతీయందు చూచియుంటిని. మీ కవిత పండితసామర రంజకమై ప్రోథమై యున్నది. మీ మధురకవి బిరుద సార్థక్యమును చాటుచున్నది.

— అభివ తిక్కన పోయ్యల సీతారామమూర్తి చాదరి (1953)

శ్రీ బెళ్ళూరి శ్రీనివాసమూర్తి గారు రాయలసీమ కవి కుమారలలో నగ్రేసరులు. రాయలసీమ తపస్వి.

— బులుసు వెంకటేశ్వరం M.A. (1949)

మీ కావ్య వస్తువు వేదన, మాకది మధుర వేదన.

— నమ్మలనడికి మాధవరాయశర్మ.

మూలో — శ్రీనివాసమూర్తి “కీర్తి” వంటివాడు.

ఫట్టన రి

పరమస్వలైన మహాకవులు త్రోవలోనున్నది.

— సి. వి. సుబ్బన్న. శతావధాని

మహాకవులకు —

మీ కవిత్యము ప్రసాదశుభ భూయిష్టమైనది. ఇది సుఖ దుఃఖములు కలుగనిది కాదు. మీరు కవి తపస్యులరు.

— కవిసార్వభౌమ గుర్రాక రాజశేఖర శతావధాని.

మధురకవి బెళ్ళూరివారు పుట్టి పెరిగినది పల్లెసీమ. పల్లెటూరి పరిసరములందు సెలలు, శాద్వలములు, సైకత శ్రేణులు, జంటబాయని శారికలు, వికకుమారికలు, కాపుచెలులు, కరక నలులు, భిక్షకులు, బీదలు, సహజ శోభలీనకు పూదీపలు, కేదార సీమలు. కొత్తిమెర పైరులు, మొదలగునవి నీరి కవితా వస్తువులు.

శైశవమునుండియు బీభత్స నా పుస్తకాలయములనియు, ఏకాంత వాసినై ప్రకృతి యొడిగి లాలింపబడుటయే నాజీవిత పరమార్థమనియు, మధుర భావనారమ్య సీమలయందు సైన్య విహారమును సలిపిన ధన్యుడనుడికని.

ప్రకృతి లక్ష్మి మధుర కవిని యుపగూహనలో లాలించి, బుజ్జించి దివ్యోపదేశ మొసంగినది, ఈ కవీశుడెంతయు ధన్యుడు, వీరి రచనలు “మహాకవి కాళిదాసు”ను దలపింపజేయు ననుటలో సతిశయముండదు.

— విద్వాన్ తెలపర్ల కళానిధి

కథాజీవి

(పూర్వ ఖండము)

౧. శి శి ర వ ర్ణ ము లు

కుప్పవోయుదునా

నాప్రభూ—నీమోల

రాశివోయుదునా ?

నా తపోవనములో

నాటిపెంచిన చెట్ల

శిశిరమారుతహతుల

శిధిలమై పడియున్న

జీర్ణవత్సము లూడ్చి

కుప్పవోయుదునా ?

నాప్రభూ—నీమోల

రాశివోయుదునా ?

వాసంత వైభవము

వాడుకొను నీమనసు

శిశిరశోభలకొరకు

చింతించునా

నాప్రభూ !

పల్లె జీవితమన్న

పాటించునా ?

కుప్పవోయుదునా

నాప్రభూ !—నీమోల

శిశిరవర్షము లేర్చి

రాశివోయుదునా ?

౨. కు సు మ దా మ ము

రాలినపూలుకొన్ని పొదలన్ వికసించిన పూలుకొన్ని వా
తూలహతిం జలించి భువిఁ దూలక కొమ్మలఁ జిక్కి-కొన్న యా
పూలూక కొన్నియేరి శ్రమఁ బొందితి మాలికఁ గూర్చి తెచ్చితెన్
ఏల నిరాకరించెదవో యీశ్వర నాహృదయంబు శోషిలన్.

అతులితకాంక్ష నేను కుసుమాపచయం బొనరించు వేళ
చితి నురుగ్రీష్మతాపమును శ్వేదమయంబుగ దేహమెల్ల, నా
కత లెఱిగింపఁ బూనుటకు కాలములేదు, త్వడియరాగ లా
లితమధురావలోకనము లెత్తి ననున్ క్షమియింపఁగా దగున్.

సురభిళముల్ ప్రసూనములు శోభలు మాయపు స్వామి, నీ నిరా
దరణపుఁ జేతులన్ కుసుమ దామము నవ్వలఁ బారఁద్రోయ ని
ర్భరపతివేదనా స్రవత బాష్పము లొల్కఁగ, నెన్నఁడైన నా
మొఱకు దనంపు కాంక్షఫల మొందకపోదని దాచి యుచితిన్.

దేవా ! నీయెద శూన్యమయ్యెననుసందేహంబు బాధింప, నా
భావంబెల్ల నిరాశతో గలఁగిపోవన్ భారమైదోచు నా
జీవంబుచుఁ దలంచితిన్ జడత, నీ సిద్ధాంతమేమో, మదీ
యావాసంబున దొంగిలించెదవో పాయంజాల కీమాలికన్.

కాలవిలంబనంబునకు గాసిలలేదు నితాంతర క్తి నీ
యాలయ సీమచెంగట విహారముసేతు, కుఠావలోకన
భ్రూలతికావికారముల పొల్చిన నాపయి సైచికొందు, పూ
మాలిక వాడిపోవ నిక మంజులతల్ కృశియింపవే ప్రభూ !

మ్మానత చెందినన్, కుసుమ మాలిక కాంతులు దప్పిపోయినన్
 మానగలేవు, నీహృదయ మర్మము నే నెఱుంగగలేనే, స్వా
 మీ, నిముసంబులోన విర మించెదు క్రమ్మఱ నవ్యరీతి ని
 ఝాణము సేయుచుందు ననురాగ రసోదయ లాంఛనంబుగన్,

సుచుదామంబును గూర్చు వేళ నునుమోసుల్ వోయె నా కోర్కులు
 ద్యమమెల్లన్ ఫలియించునంచు, కయిసేతల్ గొన్న నీకంధరం
 బు మహానందము గూర్చునంచు మదిలో బొంగారితిం గాని దై
 వము, యూహింపగరాని దుర్వ్యథల నవ్యాజంబుగాఁ గూర్చితే?

కరములఁదాల్చి యీకుసుమ కల్పితహారము నేఁ దపింతు, నా
 దరఃము నీకుఁ గల్గునని తత్పర భావము మానముద్రయున్
 పరమసుఖానుభూతి గొలుపన్ కడదోయుదుఁ గాలమింక నే
 తరుణము నిర్ణయించితివా తావకసేవకు నన్నుఁ బిల్వంగన్.

3. నే ను

పరిమళింపని దొక్క పుష్పంబు లేను
 నేను విహరింపఁజనిన వసీతలాల
 సుకృతవశమునఁ గలిగిన సుఖములందు
 చోలరాడితి శూచనోన్మీలనమున.

ప్రకృతయొడిలోనే సుఖము ప్తి వడయుచుందు
 కోయిలలు లేప నీమర మేల్కొనుచునుందు
 అడవికోనల సెలయెట్టి పడుచుఁగాంచి
 పరమసంతోషభరమునఁ బలుకరింతు,

సాబగు లీనెడు ననకారు శోభఁజూచి
 గాఢ నిశ్వాసములు నించి కదలిపోదు
 ఘోరమైనను, మేఘనిర్ఘోషములకు
 పరిమితియెలేని మోదంబుఁ బడయుచుండు.

మొగ్గనై యాకుమఱుఁగునఁ బొలుతునే మొ
 పూవుగాఁ బూచి పరిమళ మొలుకఁబోతు
 నో, విహంగమై పరతునో, భావగీత
 మగుదునో, నేను భావి జన్మములయందు.

మధురభావనా రమ్యసీమలనుగాక
 శిథిలమగుగాని నిలువ దీజీవకళిక
 అమలమైన ప్రేమారాధనమునఁ గాక
 బ్రదికి సుఖియింపలేదు నా పాణిమిలను.

అల్లువాటెడు కాంక్షల నణగఁద్రొక్కి
 ఆపఁగారాని యంతరాయములు గలుగ
 నెడఁద బగులంగ వెఱ్ఱి నై యేడ్చుచుండు
 దరిసి మందమారుతములో దార్పిపోవ.

కాంక్షలే వేఱు, నామనోగతులె వేఱు,
 పూరిగుడి సెలలోనైనఁ బుత్తుఁగాని
 గీతమల్లక బ్రదుకు సాగింపలేను
 భావగానంబె నాదు సర్వస్వమవని !

౪ స్వేచ్ఛా వి హం గ ము

ఏను స్వేచ్ఛావిహంగమనే మహీశు
హాగ్రశాఖకావితతులం దధివసించి
కాలమును బుత్తునో, మదిఁ గలఁచివైచు
దాక్షణ విహదబంధముల్ తలఁగెనేడు.

పవనతరంగముల్ మోలసి పాదప శాఖలనల్ల నూఁప వై
భవమునఁ దేలిపోదు దివి బ్రాఁకెడు డోలిక యందుఁ దూఁగుచున్
ప్రవిమల రాగగీతికలు వల్కుదు నొక్కొక వేళ లోచనో
తనవకరమైన యీప్రకృతి తన్ని విలాసముగాంచి నివ్వెఱన్.

ఫలముల్ మెక్కుదునో, వనాంతరనర స్వాదూడకంబుల్ మనం
బలరన్ గోలుదునో, లతాంతతతి పూయన్ సొంపు జెంపార ని
ర్మలకుంజాంతర వీధులన్ దిగుగుచున్ మధ్యాహ్నముల్ ద్రోతునో
కలిగెన్ పైరవిహారభాగ్య మిక నుగ్మాంతవ్యధల్ వాయుగన్.

ఏను స్వేచ్ఛాశకుంతమనే మహీశు
హాగ్రశాఖకావితతులం దధివసించి
కాలమును బుత్తునో — ఒక కల్పమైన
ప్రకృతి మాధుర్యత్పష్టఁ దీర్చుకొనుదాఁక.

౫ సౌందర్య పూజ

అవలద్రోసితి కాంతౌచయమ్మనెల్ల
పోవుచుంటిని సౌందర్యపూజకొఱకు
ఏమి లభియింపనున్నదో యెఱుంగరాదు
అంతరంగంబు పారవశ్యమునఁ దోఁగు.

గడ్గదికదోఁచు పలుకుల, కనులదోఱఁగు
బాష్పకణముల, భావనాపథముఁబట్టి
పోవు ననుఁజూచి యన్నాదమూర్తి యనుచు
ఎన్నిసారులు నవ్విపోయినదొ జగము !

కన్ను లలరించు నెలసోయగమ్ముఁ జూచి
మొక్కిక్కులిడుచుంటి నా కరమ్ములను మొగిచి
మంజులంబయితోఁచు బ్రహ్మాండమెల్ల
కౌఁగిలింతు నొక్కొకమారు గాఢరక్తి.

కొండ చరియలలో, చెట్లగుబురులో, మ
నోజ్ఞసైకతభూమిలో నుగ్రతపము
నాచరించుచునుండు నేనహరహంబు
ఆకలియులేదు దప్పియు నాకులేదు.

నలిపిన ప్రయత్న మెల్ల నిష్ఫలముగాఁగ
మరల యత్నించు పరితాపభరములేని
విమల సౌందర్యపూజకై వెడలుచుంటి
మృదుఃమధురగీతికారవ ముదితహృదిని.

పాలకంకులపై న నుమూలబూఁగి
కలకలారావ గద్గదగాత్ర మెత్తి
హర్ష వశమున ననుచిల్చు నలవిహంగ
మములు సౌందర్యపూజకు మనసుగొలిపి.

అలరులంబోలు మృదుల శయ్యాతలాన
కనులు మోడ్చిన విరహిణీకాంతయోర్తు
అనవరతమును ననుచిల్చినట్లె తోచు
మధుర సౌందర్యపూజకు మరులు గొలిపి.

పవనపరిరంభణసుఖమ్ము బడసిపడసి
సోలిపోయెడు వల్లరీబాల యదిగో !
నవ్వు మొగమున రమ్మని నన్నుచిల్చు
నమల సౌందర్యపూజకు నాసగొలిపి.

ఫలము గలుగునో కలుగదో వలదువిత
శాంతమతినై, వినిర్మల సహజమధుర
లలిత సౌందర్యపూజకై రక్తిఁబూని
కదలిపోయెద నవ్యచూర్ణములయందు.

దివ్యశంపాలతలు నానుఁ దెరువుసూప
తోయదగభీరహోషముల్ తోడుపడఁగ
నవ్యపథముల భూనభోతరము దాటి
పోవుచున్నాను సౌందర్యపూజకొఱకు.

౬. తోలుకారు శోభ

రాలిదిపోయె నీపదిసరంబులలో నొకకొన్ని శుష్క-ప
త్రాలు సమీరనందనుడు రమ్యననీస్థలమెల్ల పల్లవ
శ్రీలలితంబుగా ప్రకృతి రీతులుమా రెను, నేవినూత్న భా
వాలు స్ఫుశించు నామెడద పైకొని యీమధుమాసవేళలన్,

కడచిన వేదనాభరము కన్నులరీరు దొలచివైచి యీ
యెడనెలమావి మోకపము నింపుగఁబాడెడి కోకిలంబుతో
విడువనినేస్తమున్ నలిసి విశ్వమహోహరగీతికావళిన్
వడుపుదు నాజగంబు, నొక తన్మయభావముతో ముఖించుచున్.

ఈరమ్మల్ కునుమించె పాంసహృదయం బేకాగ్గితజెంక, వి
స్తారంబౌ తోలుకారుమేఘముల నాచ్ఛాదించె వ్యోమమ్ము హృ
ద్భారంబున్ తొలగించి యీనవబుతు ప్రారంభమున్ గాంచి నే
నారాధింతును-నాతపోగతులలో నానందమున్ బొందుచున్.

విరహములో కృశించి పలవించిన ప్రేయసియున్ ప్రియుండు మో
సరనవళాత్ములైరి, నకు దారుల సంఘటనంబుగూర్పు నీ
శ్వరుని కృతజ్ఞతాంజలుల భావననేసి, వసంతదివ్యవై
ఖమలిటుజూచి నామధుర గానములో నిరుసంబు బుత్తునా

2. ప్ర భా త వ ల్ల కి

కడచిపోయెను పూర్వజీవిత
గాఢలేనో విన్నుతింబడి,
కడలన్గె నవీనరోములు
కరుమగట్టినవి

శ్రావ్యమైన శేకుంతగానము
స్వాతంత్యుల రసులిందుమన్నది
మాతృసేవా మధురిమమ్ములు
మలయు సౌఖ్యములు.

తరుణమున నీ హృదయపీణా
తంతులను కదలిం ప్రమోదనా
తరుణతరుణ హృదంతరమ్ములు
తాండవింపగను.

ఁన్నిచూర్చన లుద్భవమై
ఎంతబ్రహ్మానందమొనర్చినో
భావభరిత ప్రభాతవల్లకి
చాటగో నిరకన్,

కాలవాహిని కలసిపోయిన
గాఢరోనే లేనమృదునో
ఘనవినూతనవాస్తవకోదయ
గర్భమే గదలింతునో.

౮. ఋతు పరి దే వ న ము

మావిచిగుళ్ళ మేసి రస మంజులగీతము లాలపించి ప్రే
మావలముం బొనర్చ జగ మంతయు కోకిలబాల, పూలనె
త్తావులతో వసంతము సుధామధురంబుగఁ దోపమున్న నా
జీవిత మిట్టిశోభల హసించినదందుఁ దలంచి యేడ్చెదన్.

లలికాపుంజము శోషిలన్ శిలలు గాలన్ వృక్షశాఖాగ్రసం
తతులున్ కాంతివిహీన మొందఁగ సమస్తంబైన లోకంబు నీ
గతిసార్తిన్ బడద్రోయు గ్రీష్మయుఖముకా కన్నారఁగాఁ జూచి నా
బతుకీనాడు తపించు నిల్లె యుచుచున్ భావించి నేనేడ్చెదన్.

కనులంజీల్పు క్షణిప్రభాకలితమున్ గంభీరగర్భావ్రతి
స్వన ఘోరమ్మును మోహనమ్మునగు వర్షాకాల మాధుర్య మొ
య్యనఁ దోపంగ, వియోగరాగభరితంబైన మంజులంబైన జీ
వనమున్ ద్రోసిన యాదినంబులు మదిన్ బాధింపఁగా నేడ్చెదన్.

తరళజ్యోత్స్నల రాల్చు జాబిలి, లతాంత్రశేణివోలెన్ మనో
హర తారానిచ ముమ్మ లాకసమునిండాండ్ల శరత్కాల శ
ర్వదు లేతేరఁగఁ జూచి మోహనకళత్ రాశించు నాజీవిత
స్మరణానందముఁ గొంతబోల్చి విఫలాశక్ మగ్నమై యేడ్చెదన్.

ఎఱకలుమోడ్చి గూఢ్మవిశి యేగక పక్షులు తల్లడిల్ల దు
ర్భరతరతైత్యబాధకు ప్రభాతము రేలు, సమస్తలోకముక
కరము వడంకిపోవ, హిమ కాలము గొంది భవిష్యదర్శమున్
స్మరణ మొనర్చి దుస్సహ విషాదము గొంది, వడంకి, యేడ్చెదన్.

ధరణిన్ రాలిన శుష్కప్రతితిత్ తార్మారుగావించు తె
మైరలన్ శిశిరవాసరోదయముగా, మిథ్యాప్రపంచంబు న
శ్వరమీకాంక్షలు రాలిపోయెడు సమస్తంబన్న తత్త్వంబె యాం
తరఫీధిన్ గలగింప నెందులకొ సంతాపించి నే నేడ్చెదన్.

౯. ఎ ట్లు మ రణింతు!

లలిత సాంధ్యరాగంబులు, వలపుగొలుపు
నలశకుంతగీతంబులు, చెలిమినెరపి
బ్రదుకు తెరువైన ప్రకృతిసంపదలు విడిచి
యెట్లు మరణింపవలెనంచు నేడ్చు స్వామి.

ప్రకృతిలో నిన్ను, నీలోన ప్రకృతిసాజుగు
భావవీధుల నూహించు పరమసుఖ ప
రంపరయె నాకు నింక దూరంబు గాఁగ
నెట్లు మరణింపవలె నంచు నేడ్చు స్వామి.

మఱచి, నాజీవితంబున నెఱుకమాలి
చెఱివై, మోవిజేర్చిన విసఫుగిన్నె
నమ్మతము సృజించె ప్రకృతి సౌందర్యమహిమ
యెట్లు విడనాడి మరణింతు నింకస్వామి.

మింటఁ జెబువొందు నాపాథమేఘములకు
మధురతరమైన కేదారమాలికలకు
మైత్రి పొసఁగించు ప్రకృతి పవిత్రభావ
యెట్లు విడనాడి మరణింతు నింకస్వామి.

ప్రకృతి పూజించి, తన్మయత్వంబునొంది
 పరమబుద్ధులొందు నానందభాగ్యమునకు
 దన్వగా, కాంక్ష లేల్ల న్నమ్ముగాఁగ
 నెల్లు మరణింప వలెనందు నేర్తు స్వామి.

౧౦ ప శ్చ త్తా న ము

పక్షిగా, ప్రసవంబుగా, భావనీచి
 గా, మనోహరనిర్భరగాఁగ నాకు
 దరిసెన మొసంగి పోవు నీనరణులెల్ల
 హృదయమునఁ దోచి, విదపఁ దపింతునాథ !

కలశకుంతరవంబులఁ బలుకరించి
 లలితసుమసౌరభములతోఁ గలయఁదితిగి
 గాలిలోఁ దూగి, సెలయేటిగతుల నడచి
 ఐక్యమై పోవనిమ్ము నీయందునాథ !

జీవితములోని సుఖదుఃఖభావములకు
 నీవె కారణమైయుంటి వింతవరకు
 ఘోరతపమునఁ గుంగె శరీరలతిక
 హృదయ మొక్కఁడె మిగిలిపోయినది నాథ !

మెఱపుగా, గర్జితంబుగా, మేఘమాల
 గా, సురేంద్రచాపప్రభగాఁగ నాకు
 దరిసెన మొసంగిపోవు నీనరణులెల్ల
 హృదయమునఁ దోచి, విదపఁ దపింతునాథ !

౧౧ అంగవైకల్యము

మధురరీతుల నమృతోపమానమైన
గాన మొలికింతు, నాయుంటి కడపయందె,
తస్సీసాస్వాదనంబున తన్మయత్వ
మందఁగాలేను బధిరుఁడనై జనించి!

అనయ మేతెంచి, నాగృహంగణమునందె
తాండవించెద వమల సౌందర్యమొలుక,
పడయనుతదవలోకన భాగ్యగరిమ
కన్ను లేలేని జీవిని గానస్వామి!

గాయకుఁడవంచు, నర్తింపఁగలవటంచు
ఎఱుఁగుదును నేను లోకమే యెఱుకపరుప
యేమి దోసంబునలిపితి నీ యభాగ్య
గతియు, నంగవై కల్యంబు గలుగనాకు.

౧౨ డోరడింపు

తలలన్ వంచి కృశించిపోయిన ససుల్ తాపంబునొందింప ను
జ్వలగ్రీష్మాతపముం గనుంగొని నిరాశాభగ్న చిత్తంబునన్
కలతన్ బొందకుమో కృషీవల, లనత్కాదంబినీ ధ్వానమం
జాలమైతోచు నభంబు, నీవు ప్రమదాశ్రుల్ రాల్తు వీలోపలన్.

కడచిపోయిన జీవితకాలమందు
ఎన్నిమారులు హృదయ విచ్చిన్నగతుల
గాఢనైరాశ్య మొదవెనో, కర్మకాస
హించుకొనలేదె, భావినాశించి మరల !

ప్రకృతిన్ దివ్యరహస్యముల్ గలవు భావాతీతముల్ కొన్ని, నేటికి దుస్సాధ్యము రేపు సాధ్యమగు నీడెందంబులో హగ్న వీచిక లుత్పన్నముగా, కృషిన్ మఱచి యీ చింతాభరంబేల నీయకలంకంబగు నాత్మలో గలదు దైవాంశంబె యూహింపుమా.

తోవల కంటకంబు లెటులో మొలకెత్తెను నీపొలాన నీ భావము నిబ్బరించుకొని భావిసుఖంబున, ముండ్రసేరి యీ తోవల కంచె వేయుము, తరుప్రచయంబుల నీడనిద్రలో నీవు గడింతువే సుఖము నిర్మలముం బొనరింపు జీవికన్.

చాతక పక్షి నల్లడల శ్రావ్యనినాదము నల్పనెంత సంప్రీతివహింతువోయి యవనింబడు చల్లని వానచిన్ములన్ కాతరమేల, యేమధుర కాలమొ వేచెను నీకుఁగాఁగ శోభాతిశయంబునం బెరుఁగు పైరులు మోదముగూర్చు నీమదిన్.

౧౩ ప డ వ స ద ము

పడవనడిచే పాటపాడరా నావికా
కడలజాడల లోతుగానరా నావికా
భయదక్లలోలాలు రేఁగనీ
ప్రళయరావము మోగనీ

బలు తుపానులు వీవనీ
జలజంతువులు త్రోయనీ
పడవనడిపే పాటపాడరా నావికా
కడలజాడల లోతుగానరా నావికా.

పడవనడిపేపాట కడలిదాల్చేపాట
గఱిపి నీప్రేమించు గురువు పేరేమి
ఉదయ సంధ్యల ప్రేమ
లూరించు పృథ్వీలో
హృదయ మోహనగీతి
మృదుమనోహరగీతి
పడవనడిపే పాటపాడుమని ప్రేరేచు
గురువు పేరేమి
నావికా
గురువు పేరేమి

ఓకర్ణధారీ
ఓసాగరవిహారీ
దారిసూపే దివ్యతార యేదో నీకు
దూరానగలదోయి చేరవలసిన రేవు
పడవలో నున్నారు నడుత్రోవ దిగువారు
ప్రచుర వేగమునాపి పడవ నాపగవలయు
ఓకర్ణధారీ
ఓసాగరవిహారీ

౧౪ స హ వా స కాంక్ష

నిన్ను సృజించె దైవమువ నీస్థలి గాయనిగా నఖండ గ
 ర్వోన్నతిబాడుచుందు వమృతోక్తుల రాగరసంబులూర నీ
 సన్నిధిజేర్చి దుర్భర విషాదములెల్ల దొలుగిపోవ నీ
 కున్ననుఖం బొసంగి మఱ పొందగఁజేయుము లోకవృత్తముల్.

పారెను నీసెలవున్ హృదయ భారమడంపఁగ నిర్జనంబుగా
 దూరవనీ నికుంజముల, తోడుగనుండెడ నీకు నేను దు
 ర్వారములై ప్రశాంతినుఖ భంగముగొల్పెడు లోకవృత్తముల్
 దూరముగాఁగనన్న దయతో వసియింపఁగనిమ్ము చేరువన్.

గాలిందూగు లతావితానముల నై క్యంబొంది జీవించునా
 నేలన్ రాలిన శుష్కపత్రములలో నేప్రాణముల్ దాతునా
 చాలుంజాలు నపార దుఃఖములతో సాగింపఁగాలేను నీ
 యాలాపంబె నుఖంబుగూర్చు, చనవిమ్మా నీ యుపాంశంబునన్

ఏకాంతంబునుగోరు నాహృదయ మింకేనాటికిన్ నీవలెన్
 రాకల్ పోకలు నివ్వనీలలిత గర్భంబంచె కావించు నీ
 లోకంబుడలి వృత్తముల్ మఱచి యాలొకింతు నానందరీ
 లాకల్యాణములన్ వనప్రియముగా రాణింతు నిచ్చోలునన్.

కాలాతీతము సేయుచే మొ యనుశంకన్ నామనంబెల్ల ను
 య్యాల్ బోలె చలించుచున్న దమృతం బొసించి జీవించునన్
 వాలాయంబు విషప్రపూరముల ముంపన్ లోకవృత్తాంతముల్
 జాలింగొల్పదొ నాకథాకథన మీషణ్మాత్ర ముల్లంబునన్.

కోయని నన్ను బిల్వ మిక కోకిల యెల్ల దురంత వేదనల్
పాయలుగాగ నీవెఱుగ రానివిధంబున కన్నుచూసి, నీ
లో, యెలమావి జొంపములలో, శ్రుత పేమరస్ద్రాగీతిలో
నీ యదనన్ వసించెద, లయించెద లోకము విస్మరించెదన్.

౧౫. ఉ ప దే శ ము

ఏల వృధాభరమ్మునఁ గృశింపఁగఁజేసెదు జీవితంబు నీ
రాలిన మొగ్గులున్ సురభిళమ్ములుగా నుదయించి సాంధ్యశో
భాలలితో పగూహన విభాసురమైనవి, నీ యెడందలో
పోలిచి చూచుకొమ్ము, తలపోయుము నీ బ్రదుకెంత తియ్యనో,

సీవలె స్రుక్తి-పోయి యవ నీపల్లిపై నరవాలియున్న వ
ల్లీవిసరంబుఁ గన్గొని చలింపకు మారయు మవ్వి సాదప
ప్రావృతమై సుఖంపడిన వానరముల్, ప్రకృతిన్ సమస్త మీ
త్రోవలఁబోవు సౌఖ్యములు దుఃఖములున్ మిళితంబులై చనన్.

వలదు ప్రగాఢశోక పరిపాకము లీనయనాశ్రుబిందువుల్
వలదు ఫలింపఁబోని రస వన్మధుకాంక్షలు హృద్విదారక
మ్ములు గతకాలచింతనలు, మోహనభావిసుఖాభిలాషలున్
హృదెటులో తరింపుము విభంగములేని పవిత్రజీవికన్.

౧౬. ము క్తి

ఈ యకల్మషహృదయమ్ము, ఈ పృగాఢ
రాగభరితహృ హృదయమ్ము రాత్రి యనను

పవ లనదు వేదనాభారభగ్నమగును
అమలమైన నీప్రేమలో నిముడుకొటకు.

ఈతమోనిలయంబున నీమహాగ్ర
దూర్నిరాశాలయంబున దుఃఖబాష్ప
నిర్భరీనిలయంబున నెల్లప్రాద్దు
నవసిపోయెడు నాకు నెన్నడు విముక్తి ?

పలుకబోనిక, యత్నంబు సలుపలేను
ఇదిగో శుష్కించి పోయిన యీ యెడంద
యకట, నీలోన తన్మయమందిపోవ
వేచియుండెద నేకాంతపీఠియందు.

౧౭. అ భా గ్య జీ వి

ఈపు దయాసమగ్రమతి నిచ్చిన చిన్ని కుటీరసీమలో
దేవ, విశీర్ణ భాగములు దీర్చుటకై నను చేవలేని యీ
జీవితమిచ్చి—నాహృదయసీమనె క్రొమ్మర సౌధవాసకాం
క్షావినరంబు గూర్చితివి కారణమేమి వచింపుమో పృథూ !

కరముల్ సాచిన నందఁజేసితివి భితౌపాత్రమే యుత్తరొ
త్తరవృద్ధింగను జీవితంబని శుభో దంతంబు విన్నించి, యీ
శ్వర హృత్సీమ సువర్ణపాత్రికలనే లాషడ్రసోపేతమా
సరసాన్నంపు రుచుల్ దలంచుకొను కాంక్షాబద్ధమై క్రొమ్మరన్.

ఒక శిశువేని సాకంగల యోగ్యతచాలని యీ యభాగ్యజీ
 వికిఁ గలిగింతువేల సెలవియును దయానిధి కాంక్ష క్రమ్మరన్
 కక వికలయ్యె మానస మఖండతర పృతిభాసమగ్రీ
 తికి, వివరింపుమోయి భవదీయగభీరవిచిత్రమార్గముల్.

౧౮. గా థ య త్న ము

ఒక్క చినుకున కాశించి యుర్వియెల్ల
 ప్రతినినద మిచ్చు సుకుమారపుతులు నల్పి
 ఎంతకాలము గాఢనిరీక్షచేసె
 జలదతతి చూచి వానకోయిల యొకండు !

నవ్వటావ్యాములు చిల్కుననలుగాంచి
 మధుర మధుపాన కాంక్షమై మఱచిపోయి
 క్రూరకంటక పాళులు స్రుచ్చుకొనగ
 జతన మొనరించు భ్రమర మేగతి కృశించె.

ప్రబల గ్రీష్మాతపంబు సై పంగలేదె
 వానదెబ్బలు సోక నోర్వంగ లేదె
 లేతమొక్కల పొలము పండించుకొఱకు
 కర్షకుండెంత లెంతలు గాసిబొందె.

భూరిసర్పంబు బుసకొట్టు పొదలయందు
 ముద్దుబొలికెను గేదంగి మొక్కుచూచి
 అందుకొను వాంఛతో నొక యస్వసుండు
 హస్తములు చాచె నెంతటి హానికొర్చె !

౧౯. ఇ ం ద్ర గో ప ము

ఓ యింద్రగోపమా
 ఓ నిరాశాఘాత
 హృదయ ప్రబోధమా
 నీజీవితపుగాధ
 నెఱుగ జెప్పము నాకు
 ఎందుండి నీరాక !
 ఎన్ని దినములదాక
 ఈదుఃఖమయలోక
 మార్గాన నీసౌక !
 ఓ యింద్రగోపమా
 ఆనందదీపమా !
 వాగుకాభ్రముదోచు
 వాసరము రాగానె
 ఏమిసందేశాన
 ఎవరుబంపిరి నిన్ను
 ఓ యింద్రగోపమా !
 ఓ సాంద్ర తేజమా
 మానముద్రాధారీ
 మరులు గొల్పెద వేమొ
 ఉపదేశమిమ్ము నా
 యుల్ల మే యర్పింతు
 ఓ యింద్రగోపమా
 ఓ నిరాశాదలిత
 హృదయప్రమోదమా.

౨౦. వి షా ద గీ తి

ఓ కవికోకిలా, విడిచి తోజగ, మీ యఖిలాంధ్రలోక బా
ధాకులమైన నీమృతికి నశ్శులురాల్చెద నేనుగూడః నీ
లోకమునందు నేను పర లోకనివాసివి నీవు, లేదు మి
త్రా! కనబోలు పుణ్య ; మెదన్రయ్యలుగాగ విషాద మేర్పెడిన్.

నీ కవితాప్రపంచమున నిల్చు నొకింతుక రామిరెడ్డి, నా
యాకులపాటుదీరి హృదయంబునదోచు మహాప్రమోద మే
దో, కలకాల మిట్లై రసతోయధిదేల్తును త్వద్వియోగబా
ధాకలుపంబుగాని యొక తన్మయసిద్ధి వహింతు నేనికన్.

సమయముగాదు నీకిది శృశానములో నిదురింప, లెమ్ము, ప్రే
మమున దపించు, నీవనకుమారికి, నూపిరివోయ ; నీవిషా
దము సహియింపలేని జలదాంగన జూడుము; ఈ కృషీవలుం
డమితవియోగబాధ నకటా ! భరియింపగలేదు జీవమున్

నీకడ గానరీతులను నేర్చిన కోకిలముల్ వనంబులో
నోకవికోకిలంబ , సర సోక్తుల బాడగలేవదేమొ ఆ
శాకమనీయమైన నిమిషంబులలో మధుమాస వేళలో—
ఆకలిదపలున్నె హృద యవ్యధలగ్గలమైన చోటులన్.

నీకు శృశానభూమి రమణీయముగా నటనున్నవారికిన్
శోకరసార్ద్రగీతములు చూఱ లొనంగుచు నుంటివేమో యీ
లోకమునాసి నీవు నవలోకము జేరినగాని పాడుకో
లేక సుఖింప లేవనుచు రెడ్డికపిశ్వర ! నాకు దోచెడిన్

పరిచయ మించుకంత గల పాటికి నాహృదయము దగ్గమై
చుటచుటలాడి నీకొఱకు సావలువారగ నీకవిశోత్రపున్
ఝరి నుదయింపఁ జేసినది సంస్కరణంబున నీకు నాకు ని
ర్భరమగు మైత్రి నిల్చినది ప్రాక్షన పుణ్యము శాశ్వతంబుగఁ.

కడపితి జీవయాత్ర తృటికాలమొ యేబదిరెండు వత్సరాల్
పుడమి వసించితో పలుకఁ బూనినచో శతవత్సరంబు లీ
కడ విహరించుచున్న నవకం బొలికించెడు నీమస్మృతి యీ
యెడ విడిపోయి యుండునని యెంతో నఖండముగాఁగ మాసునై.

౨౧. ఉ గా ది వే కు వ

మామిడిపూతతోన మధు మాసప్రశోభలు తొంగలింప, శా
ఖామృదుడోల నూగుచును గానమునేయ వనప్రియమ్ము లా
రామమె పల్ల వించి కళలన్ గురియింపఁగ స్వర్ణమల్లు, లీ
లామయు సృష్టిగాంచి నుతులన్ బొనరింతు నుగాది వేకువఁ.

సురభిశంబై న నింబప్రసూనవితతి

హరితరక్తవర్ణమ్ముల నలరుతలిరు

జొంపములు పాథజనముల చూడ్కిఁదనిసి

హృదయముల నూతనానంద మొకవఁ జేయు !

పొరిబొరి కష్టముతో దొలఁగిపోవ, నపూర్వములైన సౌఖ్యమున్
బొరసెదమంచు కాంక్షలనుబూరి పృజిల్ ప్రమదాద్ధిఁ జేలిపో
యిరి, పరిణామ మెట్టినొ నిరీక్షణగున్ తలపోయఁజాల మీ
శ్వరుని కృపానవంతి కొనసాగునొ శాంతతరంగశోభలన్.

హృది నై రాశ్యభరంబునక కలగిపోనీ ఘోరదాశిద్రవ్యమే
కొదవల్ గూర్పంగ నాలుబిడ్డలును నాకోరింపనీ, ధైర్యసం
పద గోల్పోవని మోక్షమీవలుడు భూమాతన్ సమర్పింప, నీ
రదసంతానములాడవే దివిని గర్హమాధురీతితులన్.

తొలు కారుమేఘములు, చి
నుగులు రాల్చుచుఁ జనుచు నల్లములం దా
శల గొలిపెడు, నేఘములు
గలవో యెఱుంగదుమె భావికాలమునందుకా.

లేన సౌందర్యము కుప్పవోసిన వసంత శ్రీవిలోకించి ని
ర్జనవాసంబున భావలోలురెడ నారాధించుచున్ తన్మయం
బున, నెల్లెత్తి రసాద్వీగీతికలు సమ్మోదంబునం బల్కి దీ
వన లుదెరు నూతనాబ్ధ మొనగూర్చున్ సర్యసాఖ్యోన్నతుల్.

మరల వాసంతవల్లరుల్, మధురమధుర
కోకిలాలాపము లు, చివురాకుగములు,
మరల సవజీవితానంద మగ్నగుతులు
స్వాదువనిపించె చిల్లి భానూదయమ్ము!

౨౨. ఆ జ్ఞానము

తావకీనవినుత్న సౌందర్య మరయ
చివురుటాకుల దెసకుఁ జూచితినిగాని
రాలిపడియున్న శుష్క పత్రములయందు
నీవు దాగిపోయిన జాడ లెఱుంగనైతి.

తావకీనవినూత్న సౌందర్య మరయ
 శీతలజ్యోత్స్నలందుఁ జూచితినిగాని
 కవిసికొనియున్న కాటుచీకటులయందు
 నీవు సంచార మొనరింప నెఱుంగనైతి.

తావకీనవినూత్న సౌందర్య మరయ
 లలితహార్యములెక్కి పోదలఁతుఁగాని
 పేదలకుటీరఃపిమకుఁ బోదువనుచు
 నీరహస్యవర్తనలెల్ల నెఱుంగనైతి.

తావకీనవినూత్న సౌందర్య మరయ
 ఏవొ సుఖమయలోకము లెఱుఁగాని
 హఁగులై పారు దుఃఖబాష్పములయందు
 నీవు లీనమైపోవుట యెఱుంగనైతి.

౨౩. అ మ ర త్వ ము

నిను కవితాతపస్వియని నీకవనంబు తపోవనంబుగా
 ననిశము లోకమెల్ల కొని యాడఁగ నృప్తిరహస్యమాధురుల్
 కనుఁగొని తన్మయత్వమును కన్నులుమోడ్చెద మెత ధన్యజీ
 వనము లభించె పాడుకొన వయ్య యధేచ్ఛముగాఁగ నిచ్చటన్.

ఏకాంత జీవితంబున

నీకు సమస్తానుభవము నిత్యానందం;

బాకాంక్షలేల నన్యము ?

కలాల్పముగా సుఖంబు మమలత్వమునన్.

ఒకట లతానికుంజము మఱొక్కట వన్యవిహంగ శాబకం
 బొకట ఝరీనినాదము మఱొక్కెడ నిర్మలసాంధ్యరాగ మిం
 కొకయెడ సుప్రభాతము మఱొక్కెడ గాఢతమిస్సరాశి తా
 వకసుఖిసన్ని ధాన సహవాసమునల్ప రహస్యభంగులన్.

సౌందర్యార్చనాో సమస్తమగు కాంక్షల్ లీనమైపోవనీ
 ఎందాకన్ కవితాతపోవనములోనే కోకిలంబైతి, నీ
 డెందంబున్ మధురంబుగా దెరచి సృష్టిన్ ప్రేమపాలించి, “ఆ
 నందో బ్రహ్మ” యటంచు దేహము పరిత్యాగంబు గావించెదే?

తపసోద్యమంబు, కరమున
 జపమాలిక — అమరజీవి, చాలింపుము నీ
 వపువల్లి, భగవదిచ్చా
 ప్రపూరితము సర్వమాత్మ భావింపు మిరకన్,

౨౪. ము ద ల

తీవ్రఝంఝానిలము
 దెబ్బలకు గూలినది
 ప్రావృడంబోధరము
 రావిడికి కూలినది

నాకులాయంబులో
 నాకనులు మోడ్చగా
 ఋణము లేదేమి
 నాకింక ఋణము తెగనేమి !

తడిసినవి తక్కులయ్యో!
 దాచుకొన నిక తావులేదయ్యో!
 ఆకలంబులు దెచ్చి
 అడనిలో గట్టితిని
 నాకొంప గూలెనయ్యో!
 నేవితము
 చీకుసాదయై పోయెనయ్యో!

మతిచెదరి నేనింక
 బ్రతుకు చాలింతునా
 మరల నొకగూడు, ని
 ర్మాణమ్ము గావింతునా
 ముదల
 దయచేయుమోయీ
 నాశ్రభా!
 ముదల దయ చేయుమోయీ

౨౫. అ హృ త సి ధ్ధి

అహృతమే వోయుదనుచు పేరానఁబూని
 దోసిల్గొలి మది పరితోషమొంద
 కలుష మెఱుంగని నాచిన్ని కరములందు
 విషముఁ బోసితి న్నిద్రావికలఁపెరిని!

నీదు పరిశుష్క హృదయంబు నీనశించి,
విషముకోసమె తువసు నిన్ వేడుకొంటి
అమృతధారలు గురిసి నా హస్తయుగళి
నిండు కన్నుల నశ్రులు నించితేల ?

ఈ సుధాపానమత్తత హృదయమెల్ల
నవ్యయానంద మాధుర్య మనుభవింప
చావులేని యేలోకమందో వసెంతు—
ధన్యమైనది నాజీవితంబు నేడు.

సంపూర్ణము.

కథా జీవి

(ఉత్తరఖండము)

1. వివిక్తవీధి

శాంతి వహించే నీ ప్రకృతి శాద్వలసీమలుఁ గొగిలించె నల
తంతల సాంధ్యరక్తిమ విహంగమముల్ కలనాదరీతి రో
దోంతరసిధిఁ బర్వె హృదయమునుఁ బ్రేమరసంబు నింపి యే
కాంతతపస్సమాధిఁ బడి కన్నులు మోడ్చెద నేను సైతమున్.

పరచెన్ ధేనుచయంబు లూరిదెస సంభావావముల్ గొల్పి ని
గ్గురిణీస్వామరసార్ద్రగీతికలె యాశాంతంబులన్ హృద్యమై
పలుతెంచెన్ రమణీయ నూమధురశోభం దాల్చె మిన్నెల్ల నె
వ్వరు లే రీవినులప్రదేశము తపోభావంబు ప్రేరేచెడిన్.

జననిన్ గానని ధేనువత్సము నిరీక్షల్ సల్పి యెందెందొ యాఁ
కొని దీనారవ మెత్తి పర్వ లిడెడిఁ గోపార్భకుల్ కొండకొ
మ్మున నేలల్ వినిపించి శాంతిఁగని నామోదంబు నిండారె ని
జ్జన మీప్రాంతము నాతపస్సునకు భారాశుద్ధిఁ గల్పించెడిన్.

2. కృషి

క్షీతిని రాలినతొలకరిచినుకుఁ జూచి
నవ్యముగ లేతపైరులు నాటిపోదు
ఎదిగి, కేదార మెల్ల ఫలించినపుడు
కనులఁ గాంచెడుభాగ్యంబు గలదా? లేదా?

అకట ! కాననతరుకులాయములు వెదకి
శ్రమల కోరిచి, యీగుకళాబకమ్ము
బట్టి తెచ్చి సాకితిఁ జిన్నిపంజరమున
నీక లెదిగెడిదాఁక జీవింపఁగలనొ ?

కంటక నికుంజమునఁ జొచ్చి గాసినొంది,
యేరి తెచ్చిననుమముల నెల్లఁ గూర్చి
ఆమెకబరీభరంబున నందపఱచు
కాంక్షఫలియించునో ? మేను గడచిచనునొ ?

3. శ్రీ అ ర వి ం దో పా స న

అరవిందో ! పఱతెమ్ము జీవితరహస్యజ్ఞానమూర్తీ ! వ్యథా
భరమై చీకటిలోనిది త్తము కృశింపన్ జొచ్చె, నేతెమ్ము, ఈ
విరిదండల్ సమకూర్చి నీకొఱకు నువ్విట్లారుచున్నాను, ఓ
యరవిందో ! చిరకాలదర్శన నుఖవ్యామోహమున్ దీర్పవో.

తరుణంబైన వసంతకాలమునఁ జూతం బెక్కి నీయాశ్రమాం
తరభూమిన్ రుతిసల్పుకోకిలము తత్త్వజ్ఞాన చింతార్థియై
యరవిందో యను, పక్షిజాత మట వ్యాఖ్యానింపఁ దగ్గితికా
పరమార్థంబు, వసింపని మృచట నీభావంబులో నై క్యమై.

ఋషికులచంద్ర ! నీమధుర వృత్తములో నొక రేణువైన నీ
విషమపరిస్థితిన్ బోగులు పేదకు — నాకు ననుగ్రహించి నా
తృప్త యణుగింపు మీ యదనఁ దీవ్రతరం బగుత్వద్వియోగపున్
గమనము సైపఁజాలనియొకానొక భేదమయస్వరూపికిన్.

4. సు మ మా లి క

నే ననురాగవీచికలు నిండిననాహృదయంబుఁ గూర్చి స్వా
మి! నవశోభ లొల్కు రచియించినయీసుమచూల చేతులన్
బూని యలంకరింతు నని పొంగితి నీమెడలోన, నగ్నలన్
గానను దాని కర్ణుల నకారణరాగరసైకమూర్తులన్

నీగళసీమలో, వణకు నిల్వనినాయరు గేల నెత్తి నా
ధా ! గరుపాటునుల్లమున దామము గూర్చు మహాప్రమోదమే
తీగలువారునేని, రసదీప్తి వహించిన్ జీవితంబులో
యోగివ రేణ్యు లొందినమహాోన్నతలీలల శాంతిఁ బొందెదన్.

ఆరాధింపఁగ, నేరహస్థలము రమ్యంబై ప్రతీక్షించు దే
వా ! రాత్నోర్ కనుమోడ్చు గాంచనిమహావస్థల్ సుఖంబయ్యె నీ
పూరేకుల్ వలపించుచున్నయవి 'రేపో మాపా త్వద్వర్ణన
శ్రీ రాణించుచు నాయుపాంతము కళల్ జీరాను స్వప్నోకమై.

నా కొకకోర్కె లేదు కరుణామయ ! నీభుజపంజరమ్ములో
శోకతరంగితాశువులు సోనలువారఁగ దూరి, మద్వియో
గాకుల మైనడెందము ప్రగాఢముదంబునఁ జేల మాలికన్
గైకొని వైచిపోయెదను కంఠములోఁ దుదికాంక్ష నాప్రభూ !

నాయెనరించుచున్న జతనంబు సమస్తము నిష్ఫలంబుగా
పోయిన — అన్నసంశయము మోసులిడెన్ దొలుదొల్లబూలకై
పోయిననాడె యాశ పొలివోవక కృష్ణుర రేకులెత్తె నా
ధా! యెటులైన నాబ్రతుకు ధన్య మొనర్చుము స్నేహరాశివై.

నే విరిదంశ గుచ్చునెడ సీతలపుంజడివానఁ దోఁగెదన్
భావము మాటి లేఁజెమట బ్రాకిననాకరయుగ్మకంబునన్
పూవులు జారి జారి పడిసోవును, పేమరక్తి కవీధులన్
జీవులవర్తనంబు లతిచిత్రములై పమనంబు గూర్చెడిన్.

చేవా! నీకరుణాప్రవాహ మిట్ల రాదేనిన్ కళావీధులన్
జీవింపన్ సులభంబె, యీప్రకృతియాశీర్వాదముల్ వోయనా
భావం బెల్ల చిగిర్చె తన్నయతనాపాదించి యానందలీ
లావిన్యాసములొన మైమఱుతుఁగాలంబెల్లఁబోదోయిచున్.

3. అ ఖి ం డ స్వా గ త ము

శ్యామలాంభోధరంబులు చల్లగా, ప్ర
శాంతముగ నావరించెడిచదల నెల్ల
తరుణ మేతెంచె జీవితోత్సాహమునకు
ఓబలాకమ, స్వాగత మోయి! నీకు.

శ్రావ్యముగ, భీకరంబుగా సకలదిశలు
మాటుమో సెడిగర్జా విరావములకు
సమయ మేతెంచె జీవితోత్సాహమునకు
ఓశీలీంధ్రమ స్వాగతమోయి నీకు.

కనులపండువుగా మనోజ్ఞముగ హృదయ
రంజకముగ, తటిల్లతాద్రభలు దోచె
తరుణ మేతెంచె జీవితోత్సాహమునకు
మొగలిచ్చుమ స్వాగతమోయి నీకు.

భావనో ద్వేగముగ, సుధాప్రియముగ, ధ
రాస్థలిని దోచె వర్ష ధారాస్వనంబు
సమయ మేతెంచె జీవితోత్సాహమునకు
వానకోయిల ! స్వాగతపథము నీకు.

6. కాళిదాసు

ఆతరుశాఖకాగ్రములయందు నొకనొకవర్ష బిందువై
యీతరుశ్రవణతముల నీవు వెలుంగుచునుందు భూధర
వ్రాతదవాగ్నికీల నివాసముసేయుదు, కోకిలాంగనా
గీతికలందు స్వీయమృదుగీతములన్ బలికింతువొక్కడై.

సౌందర్యంబున కుబ్జి యూజనపదస్థానంబులన్ ఘోరకాం
క్షుండంత్రుల్ శ్రుతి గొల్పి పాడెద వుపాసంగీతమున్, మేఘపుం
బృందంబై దివి క్రీడనల్పుదు, తపోవీధివిహారంబు లా
నందబ్రహ్మపథంబున న్నిలుప శాంతాత్ముండవై యెప్పుచున్.

తీయం జానవభావగీతికలు పాధేయంబుగా వారిద
చ్చాయల్ మోదము గూర్పంగా పయనముల్ సాగింతు, కైలాసమా
ర్గాయానంబులు లేవు నీకు సుకవీంద్రా ! రాజహంసల్ నినున్.
సాయంబై వెనువెంట నంటి కొలువన్ స్వాంతంబు నర్తించెనే.

నాశుష్కించిన జీవితంబునకు ప్రాణంబుల్ ప్రసాదించె నా
యాశావల్లరి పూతపూచునటు తోడై నీవచస్సంగతుల్
ఆశీర్వాదము చేయుచున్నయవి నన్నశ్రాంతమోహా ! కళా
రాశీ ! నీయుపకారముల్ హృదయసామ్రాజ్యంబు పాలించెడినే.

లల నేరేడువనంబులో నడవిమధ్యన్ మల్లియల్ బూచుతో
సల, నాపాథపయోదమాలికలలోనన్ స్నేహమాధుర్ముల
పొలిచెన్ నీకును నాకు, జీవితము సమ్మోదంబునం బొంగ చే
తులు మోక్షున్ కవిశేఖరా ! సతమునీతో నై క్యముం బొందుచున్.

నాహృదయంబు నాటిన జనంబు క్రమంబుగ విన్నదించి వ్యా
మోహముఁ ద్రెంచుకొంటిని తమోహలిసం బగుజీవితంబులో
నూహలు బెంచుకొంటి సమయోచితభంగుల, మామకీనచే
తో హృత మైనతావకమృదూక్తులు జీవము వోసె కృష్ణురన్.

తొడిమల్ రాలినపూవు ధూళిబడి యెందో బ్రుంగునంచున్ మనో
జడిమం బూని చరించగా హృదిని సాక్షాత్కరముం బొంది నీ
నుడులం దేదో ప్రపూర మిడి నన్నం గ్రోలుమంచున్ కరం
బసి నాశీర్ష మునందు లాలనము సేతే ప్రేమ నిండారంగన్.

కుములు నెడదతో గనులకున్ తెరగట్టుచు నున్న శోకబా
ష్పములు వహించి గద్గదరవంబున నేడ్చె శకంతలావియో
గ మశనిపాతమై యెడద కణ్వమహాముని, గాధగట్టె శి
ల్ప మటుల కాళిదాసుడు కళామయజీవి స్మరింతు నీయెడన్.

7. గు రూ ప దేశ ము

ఈశుపిక్కించినయాకు లేమిటికి తండ్రి, మారుతోద్ధూతమై
యాశావీధుల రాలిపోయెడిని కాలాంతంబులో నిట్లే యా
నా శోషిల్లిననాదుప్రాణము, నిరాశాశ్రూడకం బెత్తి నా
ధా! శోకించెద సృష్టివై ఖరుల వ్యంగ్యార్థంబులో నజ్ఞుడై.

లోకంబుడున నే గురూత్తముల నాలోకించి యీజ్ఞానభి
క్షుకాంతోఫలపూర్తి బొందుదు మహాత్మా! నాకుటీరంబులో
నేకంతుంబుగ వేచియుంటిని క్షణం బేతెంచి పొమ్మాయిని
రాకిల్ నాకు మహాపదేశనుఖ సామ్రాజ్యంబు చేకూర్చెడిన్.

చీకటికొంపలో బ్రదుకు చీలికలైనది స్వామి! యెట్టియు
తేకము లేదు నాకు నుపదేశ మొసంగుము తావకీనప్రే
మాకృతిలోన లీనమగుమార్గముఁ దెల్పి, గురుప్రబోధముల్
శోము మాన్ని నవ్యతరశోభలు నింపవె జీవితంబులన్.

యాత్ర ముగింపజేయుము జోహారు లొనర్చెద చేతు లెత్తి యే
మాత్రము శాంతి లేమివివమంబయి తోచెడుజీవితంబు హృత్
క్షేత్రము దున్ని నల్లినకృషిన్ మొలకెత్తినభావబీజముల్
చిత్రముగా ధరాస్థలి నశించెడి వానలులేమి నాప్రభూ!

ఏదెడ వానకోయిల నదించు సుధామయగాత్ర మెత్తి స్వా
మీ! యొకచిన్న రాదు నిమేషములో నవమేఘమాలల
య్యో! యనిలాహతిం జెదరి యోసరిలెన్ దెసలందు తీవ్రగ
ర్జాయుతమై నభంబు కొనసాగనియాసలు బెంచునామదిన్.

కోయిలకన్న నే మధురకోమలరీతులఁ బాడుకొందు నా
తీయనిగొంతులోన నురిదీసెను లోకము సైపలేమి సే
జేయన దేమి? స్వామి!, యిరుచేతులు మోడ్చి నమస్కరింతు నా
తీయనిపాటతోడ విరతిం గన నిమ్మిడ జీవయాత్రయున్.

ఉపశింపు గురూత్తమా! హృదయమం దుత్సాహముప్పొంగగా
విఫలార్థిష్ఠలి శాంతి బొందెద తపస్వింబోల నాజీవయా

త్ర పవిత్రంబుగ భావగీతికల నానాపింతు లేబులులు
దపుశూన్ విడనాడి వచ్చి నిజశ్రోత్రప్రీతి నాలింపఁగన్.

8. ధన్య జీ వి త ము

చదలన్ వాసుక వారిదోత్కరము లాచ్ఛాదించె, సత్యంతభీ
ప్రదమై తోచె నిరమ్మదమ్ములు, జగద్భాండంబు భేదింపదు
న్నది నిష్టోపము ఘోర మైనప్రళయధ్వనంబునోలెన్, రసా
స్పదమార్గంబునఁ ద్రిప్పమోయి! హృదయస్థానంబు లోకప్రభూ!

అశాపీథుల తీవ్రమై వినదుర్ఘం ఝాక్తిర్ణమై వృక్షశా
ఖాశాఖనిచయంబు లూఁగెను విహంగశ్రేణి కంపింప, నా
వేశించెన్ గగనంబు నాదుహృదయోర్విన్ భావనోన్మత్తకే
కీకోభల్ నటియించుహృద్య మగుతత్కారవారంభముల్.

దెస లెల్లఁ సురభీకరంబులుగ ధాత్రిక వర్ష బింమాత్కరం
బెనఁగెన్, ధారలు స్రుమ్మరించెడిని వాహిన్యాకృతుల్ వోయెనీ
వసుధాగర్భములోన వెల్వడి శుభప్రారంభమున్ దెల్పుచున్
రసవద్దేకనినాద మెల్లెడల శ్రోత్రప్రీతి గావించెడిన్.

ఓవిశ్వస్తవనీయ రాగనిధి !, న న్నుత్తూత లూఁగించునీ
! పాపియంబు ఋతుప్రవేశమున నిన్ ప్రార్థింతు నీవర్ష ధా
రావేగంబున రాలునొక్కచినుకై రాణింపనిమ్మోయి. నే
నీవిశ్వాభరణో పయోజనముగా నీక్షింతు. నాజీవకన్.

9. శ్రీరాజశేఖర కవిసార్వభౌములు-రాణాప్రతాప

ఆనందంబున రాజశేఖరకవీంద్రా ! బాష్పాఘారాంబువుల్
మానేత్రంబులఁ గ్రమ్ముకొన్నవి, రసాన్వితం బైననీకావ్యగీ
తీరాదంబున మేలకొన్నవి ధృతీ) మాత, యేదివ్యశో
భానైర్మల్య మొ మహాదుతరములన్ పండితు నేకకృతిన్.

కవితావేశము పూర్వనైభవసమగ్రస్ఫూర్తి నాధ్యాత్మిక
చ్ఛవి యందందు మహోన్నతంబగుచు నేస్వర్గీయసౌందర్యమో
భవి ప్రాపింపఁగఁజేయు, నీకళ తపోభూమిఁ ప్రవర్ధిల్ల నో
కవిరాష్ట్రేఖర, నానమస్సు లివిగో గైకొమ్ము-ప్రేమాంజలుల్.

రూఢూమిన్ కడునేత్రీపర్యమగుచున్ రాణాప్రతాపావనీ
శునిశౌర్యంబు, పరాక్రమంబు నొకటన్ చూరాడుమాడెందముల్
ఘనమై, వీనులు బ్రద్దలౌ విజయశంఖారావముల్ వింటిమే
దొ నవోన్నేషము నీకళాగరిమకున్ తోడై ప్రకాశించెడిన్.

పరభృతగీతికామధురధంగులఁ బోలి, ప్రభాతస్ఫురీ
స్వరములఁ బోలి, నీకవిత శ్రాన్యతరంబు గభీరమున్ కళా
భరితము గాఁగ నేరసికపాళి సుఖింపకబోవు? రాజశే
ఖర ! కవిసార్వభౌమ !, వెలగ్గిక్కెడు నెన్నియొ సృష్టిమర్మముల్.

కమనీయం బయి, పూతమై, హృదయసాగత్యంబు గావించుకా
వ్యములో దైవము తాండవించు ననుగోప్య బెన్నడాలింపవో,
యమృతానందిము దోచు నందు, విమలబై జీవితాధ్యాయము
త్తమమార్గంబున సాగు తత్ఫలముగా, తర్కింపు మోసత్కవీ!

ఓకవిసార్వభౌమ, వినియుందువుగాని తపస్సుతోడ నే
యాకలి దీర్ఘకోగలిగినట్టి మహాత్ముల నట్టితేజమే
నీకు లభింపఁగా జగతి నిద్దుర లేపితి వెంతధన్యమో
యీ!, కళలోని స్వబ్రదుకు—ఈశ్వరసేవ సమగ్ర మందెడిన్.

10. ము ని వృ త్తి

అంతయుఁ బోవఁగా నిలిచినట్టిది యీపరిశుష్క-జీవిత
ధ్వాంతము మానవృత్తి ఫలితంబుగ నేనొసరించుకార్య మా
వంతయు నాకుఁ దోఁపదు, కృపామయ! నీతలపెట్టినతీరొ నేను
కాంతమె నీదుఁచేతలకు గర్భితభావము బోధనల్పెడిన్.

ఆజననప్రసాదితమ యైనది యీమునివృత్తి నాకు ని
ర్వాణమ యంచు నెట్లు తలఁపం దను, లౌకికకార్యసాధనో
ద్వేజితభంగులందు ప్రభవించునె శాంతిరసంబు జీవితో
త్తేజము గాఁగ, నీతలఁపుతీరుల కేను కరంగిపోయెదన్.

నేను జగంబు వీడి మరణించెడుదాఁకను మానదీక్షలో
నే నిలువంగ నిమ్ము, కమనీయము నా కది, హృద్యయమైననీ
ధ్యానము దప్ప నందు సుకృతం బొసరించినజీవి నంచు నా
ప్రాణము ధారవోసెదను పారములేనికృతాజ్ఞ తామతిన్.

అంతయుఁ బోవఁగా మిగిలినట్టిది యీపరిశుష్క-జీవిత
ధ్వాంతములో వినూతనవిధానములన్ వెలుఁగొందువోచు ల
త్యంతము, నాయెఱుంగమి నృథా పలవింతును గాని దివ్య వే
దాంతసుఖానుభూతులకు తావల మీమునివృత్తి నాప్రభా!

11. రాయలసీమ

ఏతపస్వి జీవించెనో యీనురోష్ఠి
 సీమ, పూజ్యనా రాయలసీమలోన
 నాటి ఋషి నాటికలశోభ నందపఱచు
 ప్రకృతిమాధుర్య మొలుకుమాపల్లె లిచట,

కలగీతాబుల బుచ్చపత్తు లిచటన్ కంకన్వరం బెత్తి, ని
 ర్మలశీతానిలవీచికల్ వలయుచిహితంబులన్ భావము
 జాలలీలన్ ప్రవహించుర్విర్హరిణు లిచ్చో కొండలు దుండి, రా
 యలసీమా! న్మరియింపఁ జేతు వొకదివ్యానంద మేనాటిదో,

కవితాగీతిక లల్లి, లోకమున సౌఖ్యం బింక లేదంచు నే
 కవి జీవించెనో లేమి దుర్భరముగాఁగన్ సైచి, యీపల్లెలం
 దవలోకింపఁగ తత్కళాగరిమ నిద్ర వోవు నిచ్చోట మా
 నవశ్రేయంబుగ భావికాలమున నైనన్ లేచి వెల్లొందునో!

ఏవీరవతంసమునకు

జీవికగా, విజయమధురచిహ్నముగా లే

దాపులప్రసరించెనో మా

సేవామందిరము పుణ్యసీమ, రుచిరమై,

రాయలసీమతల్లి! మృదులంబులు నీదగుజోలపాటలన్
 హాయిగ నిద్రవోవు భవదర్శకు లర్మిలి కన్ను విచ్చి అ
 మ్మా! యని బిల్తు రీవును దయామయదృక్కుల శీరధారలం
 దీయుచు భావికాలగుభద్రీపు లఖండముగాఁగఁ బర్వగఁ.

12. జ్యో హో రు లు

చిగురులుమేసీ

గుబురులఁ గూసే

కోయిలపాటల

తీయఁదనాలకు—

వాఝకాభ్రములు

వంగి కురిసితే

కొండలలోన, కోనలలోన

వరదలుగా వాగులుగా

వాహినిగా ప్రవహించే

సెలపాటలకు—

వేగుజుక్క వెలుగులకు

కోడికూతసాబగులకు

కళావికాసం కల్పించే

కాపుయువకుని

కపిలెపదాలకు—

చేతులు జోడించీ

జోహారులు గూర్చి

ప్రకృతిదేవీహృదయములోన

పగలూ రాత్రి కలిపించే

బ్రహ్మానందం చిలికించే

భవ్యమైననాకవితాగీతం,

చాడుకొందు నవకవితా గేయం.

13. ఉ గా ది

కోమలగాత్రీ మెత్తుచు నికుంజము లెల్ల పృతిర్వనింప నే
నేమొ రసార్ద్రభావ సులనే బ్రకటించెడుకోకిలమ్ము నా
స్వామి ! త్వదీయప్రేమరసవైఖరు లే వెలిపుచ్చు, సర్వజి
న్మామశరత్తులో, ప్రకృతి నవ్యకళావతియై హసింపఁగన్.

నీరవమై సమస్తమును నిద్దరవోయెడుజీవితంబులో
నీరమణీయహాసములు నించితీవో రసముగ్ధమూర్తి వి.
ప్పారెడు నామెడంద, ఋణభారము దీర్చుకొనంగ లేమి జో
హారు లొసంగుచున్నయవి హస్తము లీనవవత్తరంబునన్.

సర్వజితు వత్తరంబున
సర్వము సుఖమయముగా ప్రశాంతియుతముగా—
సర్వేశ! ప్రేమవాహిని
నుర్విని ప్రవహింపఁజేయవోయి! ముదమునన్.

14. తృ ప్తి

నీసుకుమారగానరమణీయతకుం ప్రణమిల్లి బాష్పని
శ్వాసము లుగ్రభేదములు ప్రాకనినీపరిపూర్ణ జీవితో
ల్లాసముఁ జూచి, మ్రొక్కి కనులన్ తుదిమూయుదు నేని యీశ్వ
రోపాసన యేల నాకు బహుభంగుల తృప్తి వహింతు కర్న కా !

నీకనుచూపువాలికల నిత్యము పెంపు వహించు పైరులన్
రేసులు విచ్చునీశ్వరునిలీల లనంతము గాఁగ, స్వర్గపున్

పోకడలందు నామనను పోదు కృషీవల, నేడు తీవ్రబా
ధాకులమైన నాహృదయముం దమృతద్రవ మూటలూరెడిన్.

ఈకుల్యారమణీయతీరములలో నెందాక జీవించు వం
దాకన్ నీకు విహారసౌఖ్యములు సంఘానించె దై వంబు, నీ
లోకంబందు పునీతమార్గముల నాకోకించుభాగ్యంబులే
నాకుం గల్గిన క్షణ కా! మృతియు నానందంబుగాఁ జూచెదన్.

స్వేదమయంబుగా నొడలు చేతికొలంది కృషిన్ ముగించి స
మ్మోగముతోడ నాశ్రమము బోలిననీదుకుటీరసీమకున్
బోదువు శాంతిసౌఖ్యములఁ బొందెద వందు ఋషుల్ గడించువు
జ్ఞాదులు లభ్యమయ్యెడు మహత్తరతావకజీవితంబునన్.

15. క మ ం డ లు వు

తపము చాలింపుమోయీ!

ఏకాంతవాసివై

యీయరణ్యములోన

ఏకాగ్రతను జెంది

యెంతకాలము గడచి

తపము చాలింపుమోయీ!

నీకోర్కె

సఫలతను జెందె గనుమోయీ!

తపము చాలింపుమోయీ!

వాసంతకోకిలము

కూసె మధురమ్ముగా
 నీనుధానమయాస
 నీనుకృతి ఫలియించె
 తపము చాలింపుమోయా !
 నీతపోవేళలో
 నీకు సహవాసియై
 నీసేవ యొనరించె
 నీకమండలువులో
 నెగసె నమృతప్రభలు
 తపము చాలింపుమోయా !
 నీకింక
 దప్పి దొలగిన దాత్మ తఱచి కనవోయా ?

సంపూర్ణము.

నాన్ని ధ్యము

(పూర్వ ఖండము)

1. రుం రూమా రుతము

శతవర్షవృద్ధ వృక్షాగ్రశాఖలముహూ
 స్థాస్యకేళీ ప్రవర్తనల విజిచి
 పశుగణగ్రాసార్థ బహుకర్షకసమ్భా
 తము గడ్డివాముల భ్రమునకనిపి
 అలగృహణోన్ముఖ కృషీవల యువతీజన
 స్తన మనోహరతప్రేక్షకులదనిపి
 రోదశీకుహర నిర్మూక్తవారుణ రవో
 ద్ధతి విశ్వజీవ సంతతిగలంచి

లేచె రుంఝా నిలంబు వల్లీవితాన
 శిథిలహేతువుగా పల్లెసీమలందు
 పీచె రుంఝా నిలంబు కంపితసమస్త
 వస్తుభయదంబుగా పల్లెపట్టులందు.

2. నాజీ వితస్వర్గము

భావమధుర శాశ్వతరసబంధుర గీతికలలో
 నాజీవితస్వర్గం —

భావశూన్య ముఖోత్కర బహుధాకంపిత లోకములో
నాజీవిత సరకం —

తరుణారుణకిరణ మనోహర ప్రథమోపస్థులలో
నాజీవితస్వర్గం —

నిబిడతమిద్రా పక్షాచ్ఛాదిత నిరవ సంధ్యావీధులలో
నాజీవిత సరకం —

అతిహృదయంగ మహావభావమయ వీణాస్వనములలో
నాజీవితస్వర్గం —

భగ్నసమస్త ప్రవిమల తంత్రీమంద్రభ్యాసములో
నాజీవిత సరకం —

నిఖిల పాణిహృదంతర బాధానిరసన భావావళిలో
నాజీవితసరకం —

అఖండజగతీ శోభాకారణ పరమేశ్వర సేవాసన్నిధిలో
నాజీవితస్వర్గం —

3. కా వ్య మ ల్లి క

కోకిల మారసాల వనకుంజములో నినదించజొచ్చె, ను
తేకములోన పొంగి వికసించిన నాహృదయంబు నవ్యగీ
తీకమనీ యమార్గముల ద్రిమ్మరసాగె నపూర్వ భావనా
లోకము నిల్పెనామెనుట, లోకములన్నియు సంతసింపగన్.

అంతవసంత మారుత సమాగమమైనది. సోరభంబు ల
తృంతయు వీవసాగె, ప్రిమదంబున బొంగిన నాయెడంద, నే
త్రాంతర బాష్పనారి కణికావల్లియై స్రవీయింపసాగె, జ
స్మాంతరవాసనా బలమునందిన యోగియెడందపోలికన్.

తరతరముల్ జగంబులను దన్నియనంతముగాగ సౌఖ్య వి
స్ఫురణము నూలుకొల్పి నవశోభల సీనుచు కావ్యమల్లికా
సురభిళమారుతంబు వొలుచునన్ నలుదిక్కుల నాంధ్రసాహితీ
పరిసర వన్యభూములను పండినయాకుల నల్లరాల్పుచున్.

4. గీ తి క లు

కాననుడిగాలిరేగిన, కనులయందు
గ్రమ్ముకొను భూళిదుడిచెడు కాపుపడుచు
పయ్యెడను రెండుచేతులనుబట్టి యెత్తు
ప్రకృతి సౌందర్యమెవని కన్పండువగునో!

ప్రియవిరహ వేదనాభార వివశయగుచు
నామె సెలయేటి తీరమునాశ్రయించె
అలల నిస్వనముల భావనాంతరముల
సర్థమెఱుగంగజాలిన దామెయొకతె.

సారెక్కిపు శృంగారచేష్టల వెలార్చి
ఏలలోగొనజూచెదవే, లతాంగి
అతడునూని — లొకక వాంఛలణచుకొని వి
రాగమార్గములందు పురోగమించె.

ఎంతహృదయం బొసంగి తపించినావు
వాడు దక్క నింకొక్కడు లేడటంచు
వాడు లోకంబువిడిచె — ఈ పల్లెయువకు
లెవరెసిగృహింగణసీమ నె ప్రడువిడరు !

5. గు రు పూ జ

(శ్రీమాన్ పుట్టపర్తి శ్రీనివాసాచార్యులు గారికి)

గురుజీ, ఎన్నిదినాలకబ్బినది నాకున్ దివ్యసందర్శనం
బరుదై, నేటికి శిష్యవత్సలతనీయం దగ్గలంబయ్యెనో
పరిపూర్ణంబగు భక్తిభావనలు నీపై నిల్చి హృద్వల్లకి
స్వరమాధుర్యము గోల్తుతావక శుభాశంసల్ ప్రతీక్షించుచున్.

గురుజీ, యెంతటి మోదమిచ్చితివినాకున్ ప్రేమలూపణ్య నుం
దరమైయున్నది నీయెడంద విపులోత్సాహంబుతో మున్ను వ
ల్లరిగా బెంచిన కైతనాయెడల పూలకబూచి సౌరభ్యబం
ధురమై నీపదసీమ బ్రాకెడువసంతోద్భావ నవ్యప్రభన్.

గురుజీ, ప్రాక్తన పుణ్యసత్ఫలమునాకున్ గల్గినానంద బా
ష్పరుచుల్ రాల్చుమదీయ నేత్రములు మీ సాన్నిధ్యమందున్ మహా
త్తర మీ రమృతపోనుభూతి మొలకెత్తన్ జేసినాయందు దు
స్తరమోహంబు తరింపజేసి తొకసంస్కారంబు గావించుచున్.

గురువేదైవము దైవమేగురువుగా ఘోషించు నీభార తో
ర్వరధర్మంబులు — చాటిచెప్పిరి మునుల్ రాధాంతముల్ గాగనో
గురుజీ, తన్మయభావమేర్పడియె నాకు సాహితీమంజుల
స్ఫురణన్ దాని సమన్వయించుకొని సొంపుల్ దీర్చు నాజీవికన్.

ఒక 'శివతాండవంబ'యి గురూ, తనయుతన పొంసివచ్చు పో
లిక, పరితోషమేవో కదలించెడు నాహృదయాంతరంబు తా
వక మృదుకంఠసీమ చెబువంబగు హారముగుచ్చి వైతునా
సుకృతముపండిపోయె నవశోభల నీనుచునేటికియ్యెడన్.

ద్రాక్షావల్లరు లల్లుకొన్న పొదరిండ్లన్ తొల్లిపెన్గొండలో
న క్షీణంబుగ సాగిపోయినది కావ్యకేశిణి, మీరందులో
నిక్షేపంబులుచూపి నేటికిని వాణీసేవగావింప, మీ
'సాక్షాత్కారము' మాకొసంగెడు లసత్పండితేమాఘర్యముల్.

ప్రాచీనంబగు సాహితీసరిచితిన్ వైదుష్యలీలాసుధా
రోచిస్సుల్ సహజోపలభ్యములు మీలో, చాటుకావ్యంబు మీ
వాచాశక్తుల లీనమైన యదిశోభావంతమై, శ్రీవివా
సాచార్యా, హృదయంగ మంబగు నుపన్యాసంబు గావింపరే.

జలధిన్ నన్నొకనావజేర్చి యికసుచారంబు గావింపు ము
వ్యలితీరంబున కేగుమంటివి, మహాత్పాతంబులన్ గూర్చి యీ
ప్రళయాంభోధితరంగమాళికలు పైపై నన్ను బాధించు నె
వ్వలనన్ గల్గునొయొక్కదీవి గనుపింపక జేయరాదో గురూ!

నిముసములోన జొచ్చితిని స్థిరధిగర్భమునందు, కూర్చిరదై
వము ననుముంచెనంచు, ననుప్రాణములన్ దరిజేర్చె దైవమే
నిముసములోన, తెచ్చితిని నిర్మల మీ నవరత్నమాల, గో
ప్యముబ్రకటించి నాహృదయభారము సుంతమడంపరా గురూ!

6. స్వ ర్గ ద్వా ర ము

గోహత్యలు చేస్తారా
 స్త్రీహత్యలు చేస్తారా
 శిశుహత్యలు చేస్తారా
 పశువర్త ను లొతారా —

మాకవితా ఖడ్గాలన్నీ
 మీకంత రుధిరధారాస్వాదనకై
 నానాగోడ్స్ గముతో
 తహతహ పడుతాయ్.

భరతఖండం భరతఖండం
 ధర్మబద్ధం ధర్మబద్ధం —
 గోపూజలు చేస్తారా
 పతివ్రతల నుతిస్తారా
 శిశువుల చుంబిస్తారా
 పరమేశ్వరు నర్చిస్తారా

మాకవితామధు పాత్రికలన్నీ
 మీకమనీయ హృదంతరసేచనకై
 అనురాగోడ్స్ గముతో
 అలమట పడుతాయ్.

భరతఖండం — భరితసౌఖ్యం
 పరమస్వర్గ ద్వారతుల్యం —

7. ప య న ం

ముసలవ్వా ఓముసలవ్వా!
 ఎప్పుడు — ఈలోకానికి నీరాక
 ఎఱచాడు — లోకంవిడిసేపోక —
 నీచల్లని గర్భములో
 పూచిన పువ్వులుగా
 కొడుకులతో బిడ్డలతో
 కాలముగడిపావా?
 మనమలను — మనమరాళ్లను
 కనుగవతోచూచావా,
 ఎప్పుడు నీపయనం —

వృద్ధాప్యం — అంశత్వం
 కళేబరం కన్నిస్తుంది!
 జీర్ణశీర్ణ వస్త్రంతో
 చేతియూతకట్టతో
 శిథిల శిరోజాలతో
 లోకాంత రసీమలకై —
 ఎప్పుడు నీపయనం.

కడుగాసిపడిన జీవానికి
 పిడికెడు కబళంలేదా,
 తిరిపానికి తరిమేశారా
 వయసువచ్చిన వారలంతా

యింటినుండి గెంటినారా

మునలవ్వా — ఎప్పుడు నీపయనం

8. పూ జ

శారద! రమ్మనేటి పరషత్తుమనోహర తావకీనసు
స్నేర ముఖావలోకనము సేసి తరింపగ వేచె నీనభా
స్తారుల కద్వితీయరస తన్మయతన్ గలిగించిపొమ్ము నీ
కారుణికత్వమీ సుతునిగన్న, ప్రవాహముతల్లి యెప్పుడున్.

సుతులందోచెను దైవమాపదలలో ఊఖించె చిత్తంబు, దు
ర్గతిపాలై న మదీయజీవిత కథాంకంబండు నీనర్తనం
బతిలోకంబయి భావనాజగతి నాశ్వాసిం చె, నాప్రార్థనల్
వితగావింపవు మానభానదులకీవే శాశ్వతానందిమున్.

రమణీయార్థము నేకశబ్దమున నాలాపింపనద్దాని కా
వ్యముగా నిర్వచనం బొనర్చిరిగదా ప్రాచీనులో యంబ, ఆ
సుమముల్ పూచిన త్రోవలందె నడిపించున్ నన్ను నీప్రేమ నా
కవృత ప్రాప్తి సభాముఖంబునకు సౌఖ్యప్రాప్తి గల్గింపవే.

వివిధరస ప్రవాహపదవీమధురంబగు దివ్యసాహితీ
ప్రేమిమలరీతులెల్ల పరిపక్వహృదంతరవీధి గ్రోలి యీ
భువనమునందె స్వర్గసుఖమున్ గనుడంచు రసజ్ఞలోకమున్
కవియొక డధిగోరుతుడిగానని రక్తిసభా ముఖంబునన్.

9 భిక్షువు

కడప కడపకు తిరిగి కనులు మూతలుపడియె
పల్లె త్రోవలు బట్టి పయనమై పోయితిని —
కలనోలె నీరథము కనుల గోచరమయ్యె
రాజాధిరాజు - యీరాక కే కారణమొ.

రథనేమి నిస్వనము శ్రవణోత్సవము సలిపె
నావాకిటచె నిల్చె నా స్వామి యరదంబు
నా యాశ లిగురెత్తె
దుర్దినంబులు నాకు తొలగి పోనే పోయె

నీ మనోహర రాగ నిబిడావలోకనము
నిలువెల్ల వర్షించి వెలిగె నదృశ్యముగా
భాగ్య రేఖల బ్రదుకు పరిమళించిన దంచు
జీవితాభ్యుదయంబు చేరవచ్చినదంచు

ఆనంద లోకాన

ధ్యానిస్తే నిల్చితిని

పరిహాసపాత్ర మీ బ్రదుకు రాజులకెల్ల
యాచనా సూచితము హస్త మల్లన సాచి
ఏమి తెచ్చితి నాకు నిచ్చి పొమ్మని పలికె
అయ్యో, బిచ్చపుగిన్నె యడుగు భాగంబులో
చేత దడవిన దొరికె చిన్ని ధాన్యపుగింజ
- స్వామి కర్పించితిని

అలమె సంధ్యారోచు లాశాముఖబులో
 దులిపికొంటిని పాత్ర నిలుజేరినంతలో
 స్వర్ణాంచితము మెఱచుసాగె ధాన్యపు గింజ
 ఏడ్చితిని - బిగ్గరగ నేడ్చితిని,
 సర్వస్వమును స్వామి సాన్నిధ్యమున జేర్చ
 హృదయంబులేని నా బ్రదుకు వ్యర్థం బనుచు
 —ఎలుగెత్తి యేడ్చితిని.

(రవీంద్రుని గీతాంతికి స్వచ్ఛానువాదము.)

గీ తా యో గ ము

(అనువాదము)

అర్జున విషాదము

కృష్ణ, యీ జగతి నాకేమియు వలదు
 ప్రహతయై బాంధవ ప్రకరంబదెల్ల
 నాదు కన్నుల మోల నటియింప సాగె
 కృష్ణ, యీ జగతి నాకేదియు వలదు.

గాంధీవమును చేతఁగై సేయఁ జాల
 కవచంబు నామేనఁ గప్పకొఁ జాల
 సమరభూతలి పరిసరములయందు
 సంచరింపఁగఁజాల, చాలు నో కృష్ణ !

దడపుట్టి నా గుండె దద్దరిల్లెడిని
 అవశంబు లగుచుండె నఖిలాంగకములు

ముచ్చెమటలతోన మురిగె దేహంబు;
ఇంక సంగరకాంక్ష యేమిటికయ్య ?

అతుల విక్రముడు భీష్మానిత్యుఁ డొరగె
గురువ రేణుఁడు చో) కుంజరుడరిగె
అఖిలావనియుఁ దమసావృతాబ మెస్సె;
ఈ యరణ్యపుకోభ యెందుండె కృష్ణ !

పోయినవారలు పోయిరేగాని
బ్రతికిరాదెరి యెవ్వరుఁగూడ నిందు
సేకరించిన తేనెచిందిన పిదప
ఈ పునరాసక్తియేల గల్పింతు ?

(శ్రీ కృష్ణ పోషక ము)

సాధువర్తనుల రక్షణ చేయుకొఱకు
పాపాత్ములగు వారిఁ బరిచూర్చుకొఱకు
ధర్మసంస్థాపనార్థము పృథావుత్ర !
యుగ యుగంబుల ధాత్రి నుద్భవించెదను.

వర్ణాశ్రమచ్యుతి వర్ధిల్లు నెపుడు
ఏ నాఁ డధర్మమే యెక్కుడై తోచు
చూయ జన్మమునెత్తి మనలు చుండెదను
ఈ లోకమునఁ బార్థ, యెఱుంగరో నన్ను

ఎవ్వఁడు కర్మలో నెఱుఁగు సత్కర్మ,
సత్కర్మతోడ నసత్కర్మ మెఱుఁగు

అర్హతఁగలుగు వాడతఁడె, సమస్త
కర్మలు సలిపిన ఘనుఁడు కౌంతేయ !

కామంబు క్రోధంబు కడఁగి వర్జించి
నియతాత్ములై యాత్మ నెఱిగినవారు
యతులయి లోకపూజ్యత నందికొనరె
విజయ, బ్రహ్మానంద వివశులై వారు.

నిత్యకర్మల నెల్ల నియతిమై దీర్చి
యెవ్వఁడు గీతార్థ మెపుడు జపించు
నతఁడె జీవన్ముక్తుఁ డవసానదశను
పరమ పథంబునఁ బడయు సౌఖ్యములు.

కేవలై హిక దుఃఖకీర్ణ చిత్తమున
బాష్పంబు పూరంబు ప్రవహింపజేసి
తను కార్యమునుబొంది తలరగానేల
భావంబు స్వవశత బడయుమో పార్థ!

చిత్తంబు నాయందు జేర్చియెవ్వఁడు
శ్రద్ధాభవై పనుల్ సలుపుచున్నాడొ
నాభక్తులందెల్ల నగ్గిగణ్యండు
నాప్రేమపాత్రుడై ననుజేరగలడు.

కార్యకలాపము గావించువేని
సక్తుడనై యెల్లు సలుపగాబోకు
సక్త చిత్తుడుగాక సలిపినమనుజు.
ఊక్కుడే పరమాత్మ నొందగాగలడు.

కాంతేయ, నీచేతగడగడ వడకి
 గాండీవములజారి కనుపింపరాగె
 పరిగతప్రాణమే బంధులోకమ్ము
 సమరభూమినిజూచి సంశయించెదవు.

ఎవరికోసంబోయి యిట్టిచంచలత ?
 నిష్కామయోగంబు నెఱుకకుదెచ్చి
 గళితమైనది దైర్యకవచంబుబూని
 రణభూమిపై జూపు ప్రసరింపు పార్థ !

11. శాంతి

లోకమునిన్నుజూచి మదిలోపరిహాసము చేయునంచు వే
 బోకల వెట్టిగాగ దలపోయునటంచు విషాద భారమున్
 గైకొనబోకు మొక్కతృటికాలము రేపటిదాక సైపలే
 వో, కనుగొందు వేమిగలదో సఖ శాంతిరసానుభూతిలోన్

దోసెడు దుమ్ముదెచ్చి పడదోసిరి నీతలమీదనంచు నా
 యానపరీత మానసుడవై కలగంబడనేల దీర్ఘని
 శ్వాసములేల నీకు, తృటిసైపుము రేపటిదాక హారముల్
 రాసులుగాగదెత్తురను రక్తినిగూర్తురు నీకు కాన్కలకా

పూనగనేల బాష్పకణపుంజము నిన్నెడనేసి యున్నత
 స్థానమలంకరించిరని సైపుము రేపటిదాక వారలే
 కానగవచ్చి నీకడకు క్రమ్మరశీర్షములల్ల నాల్చినీ
 యానతిదాల్తురోయి సఖుడా! వహియింపుము శాంతిజీవికన్

(రవీంద్రుని గేయమునకు స్వేచ్ఛానువాదము.)

12. శ కుం త ల

(కాళిదాసున కనువాదము.)

అందంబు కొఱత వడునే
 చందురునకు మచ్చయన్న - శై వాలముగ
 ప్పందామర పువ్వున - నీ
 నుందరియును వల్కలముల సొంపుగులికెడిన్.

13. సు తి

(ఆంగ్లమున కనువాదము.)

నీ చరణ సన్నిధికి —
 నిరతంబు మా ప్రిభుని
 దివ్య కవచంబుగాతే జరిల్లిన నీకు—
 కృతము విస్మృతి బోని
 నుతులతోకై మోడ్చు—

మాకు తోడ్పాటొసగి
 మా కొఱకు కప్పించి
 మాకు తొందరబొంది
 మాకు వేదనబొంది
 మాకొఱకు పనిచేసి
 మఱుగు పడిపోయితివి

నిరుపమాన ప్రేమ

నిలిపితివి మాయందు

అరవిందయోగి, నీ
 యదుగు దమ్ముల మోల
 అవనతము శీరంబు—
 ఆశించి సర్వమ్ము
 అఖిలమ్ము యిత్తిరించి
 అందు కొనగల్గితివి
 అంతయును మాకొఱకు
 నీనమ్ము ఖింబులో
 నిలిచిముగులమగుచు
 నెఱిగింతు మీనుతులు

నిఖిలా వనజ్యోతి
 నిన్ను మరువగలేని
 నిశ్చలాత్మలమగుచు
 నీమోల నీమోల
 నీచరణసన్నిధిని
 నీహృదయ సన్నిధిని
 నిలిచి సుతులర్పించి
 ఒక్క నిమ్మనమ్ము, వి
 యోగ మార్వగలేమి
 నీకు ఋణపడితిమో
 నిరుపమానజ్యోతి !

(శ్రీ) అరవిందుల గోరీపై పై విషయము అంగ్లవచనమున గలదు)

14. సంధ్య

కాంక్షలన్నియు మాసి, సుఖమ్ము లంత
రించి, తుదకు దుఃఖము లావరించినట్లు
సాంధ్య కాంతి లుగ్లన సమయకొలది
క్రమ్ము చున్నవి కటిక చీకటులు జగతి.

ఆసలన్నియు గూలిపో నార్తి బొరలు
ప్రియులు విరహగీతము లాలపించుగతుల
పాటు కోనుచున్న దల్లిదే పరభృతంబు
పరమ సుకుమార సరణుల భావగీతి.

లలిత సంధ్యా విహారంబు నలిపికొనుచు
నూగు చున్నావు భావనా వ్యోమమండు
ప్రకృతి సుఖసాంద్రమో శోకభరితమగునొ
కంచి విడిచిచుకొనుమోయి కవికుమార

15. ప్రకృతి మహిమ

శంపాల తలయందు శాద్వలస్థలులందు
పరిమళమ్ములు జమ్ము విరులయందు
వన నికుంజములందు వారి దంబులయందు
సరస నాదము లీను తరగలందు
సాంధ్యరాగములందు సైతంబులయందు
తలలూచు వల్లీమ తల్లులందు

జలని తీరములును సాగ్రద చంద్రికలును
 జలజల ప్రవహించు నెల్లయును
 కొండ కోనలందు కోకిలారవమును
 లలిత కాకులకు కలిపెను
 మునుప వడిన నీరు మహిమలు దెలియక
 కలతవడిన నన్ను దెలుపవేల

13. తిక్క శర్మ

కన్నతల్లిమున్ను గావించు పున్నెమో
 నిన్నుబోలు కొడుకు నేను గాంచు
 తల్లి మనసునెంత చల్లగాజేసితో
 తెలియ బలుకరాదె తిక్కశర్మ.

పూవు పూవునందు పొరలి పోవుచునున్న
 తేనె సేకరించి తెనుగువారి
 కెల్ల బంచు నిన్ను నేమని పొగడుదు
 తెలుగు నుడుల గనివి తిక్కశర్మ.

భావ మొకటిదోప పద్యంబు దోపకు
 పద్యమతుకుకొన్న భావమెగురు
 మనసునందుబుట్టు భావంబు పలుకులో
 చక్కజూపి తొర తిక్కశర్మ.

17. స్వాగతము

కమ్రగతి పాటబాడగా గలనటంచు
కొసరికూయుచు నుంకినో కోకిలంబ
కన్నె గోర్వంక ప్రక్కలో నిన్నుజూచి
పకపకమటంచు నవ్వు నీపాట వినియో !

అనుగు చెలిక తైయే మేలమాడుచుండె
నీదు పాటను విన్నంత, నీకునింక
నిలువ దగదంచు మర్నాద నిలువదంచు
చీలుక పలికెడు పలుకు నీ చెవులబడదొ !!

అల్లనల్ల చెంత కగుదెంచి యరుదెంచి
చెవుల నూదియూది చెప్పుచుండె
తేటికొదమ నీదుపాట తియ్యనిదంచు
నదియు హాస్యమగుట నరయలేవె.

అరయ జాలక నీదు గానామృతమున
చిలుకు మధురిమ యెగతాళి చేయునారె
రమ్మ నాకవితా ప్రపంచమ్ము నందు
నైన స్వాగత మర్పింతునమ్మ నీకు.

18. అ ర్చ న

పగలా సూర్యుడు రాత్రి చందురుడు నో పద్మాక్ష నీ లీలలే
గగనంబును నిల్చిచాటెడిని, నక్షత్రంబులో నేనికన్

పొగడం జూయి నీవు దర్శయి నూహూస్థంబుగా జూయి నో
జగదీశా, కనుగొన్నావా పృథ్వీకి పన్నాసరిం జూడగన్.
పరగన్ చీమి వేర చేయిగ సృజింపకజూయి వ్యాధికిన్
నిరతాహార మొసంగుచుండుచువు నాదే నీవు కానుకమున్
నెరుగన్ జాలమె చుండులోన నితరంబేగా భవంబుత్తునై
కురిపింపంగదె సత్కృపారసము నీకున్ నా పృణా సూర్యచక్

19. క పి ం ద్ర

మావికొమ్మల మఱుగున మాయమోత
లెగ ను గొంతె ధ్వికూయు కోయి యదేము
నావిలాపగీతంబుల ననుకరించు
అతిచున్నోంబు చునురంబునైన జీవి
తమ్ము గడపితి నొక్కకాలమ్ము నందు.
చెలియిందిడార భజి యున చేయివైచి
ప్రకృతి కాతామర్తల్ల నీ పజ్జయివ
హృదయమానంద సరసిలోనీదులాడ
ప్రణామసంగీతముచు పాడరా కపింద్ర !

20. నే హ స్త ర ణ ము

కురితాప మగ్గలంబై
పొరిపొరి బాష్పములు గ్రమ్ము పూర్ణముగా ని
త్తరిదెంచి పోయితే, మన
రకాలప్రమైత్రి గేమిసేపితినికున్.

తెగదెంపితి నా కోర్కెల
 తెగదెంపి చెలిమి కలిమితెంపవిదేలా
 వగపునకు తావలంబై
 సగముదెగిన పొణ్ణియు సలుపంగునే.

అనురాగ మొలయబెంచిన
 జననీ మణియున్న నింత సంతాపము నీ
 కొనగూర్చియున్నె, యాయమ
 చనికద నీయొకలికిన్ని శ్రమలుసుటిల్లెన్.

నిదురయు నాహారంబు
 వదలి వివినతలముందు వాపోయెనా, నా
 హృదయమున నిట్టితలపులు
 గదిరిన వికముందు నాడు గతియేమగునో.

ఒక్కనిమేషంబైనను
 నక్కట నినుబాయకున్న యనుగుండెల్లిపై
 నక్కటికమింతలేదో
 యొక్కటి దిగనాడిపోవ నింతటిలోనన్.

12. ఆ శీర్షా లి క

(శ్రీ) సుబ్బన్న శతావధాని (పొద్దుటూరు) గారి వివాహ
 మహోత్సవ సువర్ణమున చదువబడినవి)

ఆతావల్లరి పల్లవింప రుచిరంబై నూరనోత్సాహ లీ
 లా శైత్యానిల వీచికా వితతులల్లన్ వీవ, ప్రేమామృత

శ్రీశ్రీభా పరిపూర్ణమియెడ ఘనశ్రేయంబుఁ గల్గించు దై
 వాశీర్వాదము న్నభారయగు సుబ్బున్నా - సుమంత్రాక్షతల్
 మీశీర్షంబులనోసి వేదనినద శ్రీ శ్రోత్ర పర్వంబుగా
 ప్రాశస్త్యంబుగ ధర్మబద్ధముగ, దాంపత్య ప్రవృద్ధంబుగా
 నాశాపీఠులు మోయఁగా వినిచిమియభ్యున్నతింగోరు వి
 ప్రాశీర్వాదము ధైర్యపంతులుగ, సుబ్బున్నా - ఋషిప్రోక్తసం
 దేశంబుండఁగఁజేసి మీయెడఁదలుదీపింపగాఁ జేసి ని
 ర్దేశింపందగు కార్యవరముల నిర్దేశంబుగా వినిచి దీ
 యాశాంతి ప్రపదంబులన్ గనెడు మార్గంబింత బోధించు వృ
 ధాశీర్వాదము పూలవాన యగు సుబ్బున్నా - త్వదాలోక నా
 వేశంబీడ్వఁగ వచ్చి లేమెడఁదలన్ విద్యావివేకాది త్వ
 త్సశీల్యంబున దైవసంఘటన కుత్సాపించి పూర్వాంశసం
 కాశం బీ నవవైభవంబునుచుఁ బల్కన్ బంధుమిత్ర ప్రపూ
 తాశీర్వాదము తేనెసోనయగు సుబ్బున్నా - కళారాధనా
 లేశంబెన్నఁడు నాదుజీవితముగా రేకెత్తు భావస్ఫుర
 త్కౌశల్యం బొక స్వర్గధామము, జగత్కల్యాణ మాశింతు, నా
 దేశంబేడనొ సాహితీధరణి కెంతే ప్రీతివేతెంచు నా
 యాశీర్వాదము నవ్యకావ్యమగు సుబ్బున్నా - సుహృత్ప్రీమకున్.
 కనుదోయిన్ దనియించు వెన్నెల శరత్కాలంబులోనేడు సు
 బ్బునకందోయికి పండు వెన్నెలయె మాపద్మావతీదేవి, యీ
 యనురాగాంబు ధి పొంగివీచికలు రాచాడన్ మనోపీఠి, దీ
 వనలందించెద నీవధూవరుల - కేప్రాచీన పుణ్యంబొ స
 ద్గుణసంపత్తిని సాహితీగరిమలోతుల్ ద్రవ్వెనీజంట, కొ
 న్ననలై పూచి మనోజ్ఞ సారభము నిండాఁచి నీయింట, యీ
 ప్రణయంబునైత పృథావటలియై పండించెడిన్ పంట, పా

వనముల్ దీవనలిత్తు నీజతకు — నోపద్మావతీయంచు, సు
బ్బన, నాథాయని ప్రేమతత్పరత మాపద్మావతీ కాంత మో
హననంగాఁగన మాధుర్యం గరియనీ యన్యోన్య దాంపత్యమున్
గని హర్షించుచు ప్రౌఢటూరి ప్రజలికన్ దీవనల్ వోయ ప్రా
క్షన ధర్మోచితి భస్యమార్గము సమస్తైశ్వర్యము ల్ గూర్చు, తీ
యని శేనవృలనిచ్చి చచ్చుకొను నేత్రాంతంబులన్ గాలు, ది
వనవీనాధ్రీ సంస్వతి విల్వలసేవార క్తి, యీతెన్లు నీ
మనవోన్మేషము బొందుగాక రససామ్రాజ్యమ్మ ఖండంబు దీ
వనలంబించెద వీరకీర్వ్వగకుమః ప్రారంభమున్ దెల్పి యొ
య్యన నాంసారం జనంబునకు నాంద్యాలావనల్ సల్పి మే
ల్కొనుడంచున్ తొలికోడికూసినది యీగోప్యార్థమాలిపగా
ననవద్యంబయి భావిజీవితము ధన్యంబౌను, దీర్ఘాయత
స్థవియాశీ. పరిపాకమాలికలు సంధానింతు నేకాకృతిన్.

22. నే డు

అల హర్షాగ్రములందు కేతనము లొయ్యన్ దూల్చుచున్, పేద
కొంపలమీదన్ విజయధ్వజంబు నెలకొల్పన్ జాలి యానంద బా
ష్పలతాంతంబుల ప్రేలగట్టిన మహాసన్యాసి — నాకావ్య వీధుల
సంచారముసేయరా ప్రిభుల సంతోషంబు నిండారగన్.

23. క వ్యే ష లి

గగనోర్వీస్థలి ముద్దులాడెడు పతాకా, నీకు కై మోడ్చు లే
నుగు తొండబొక జ్ఞానసూచితము, తన్నుకై ప్రభారాళి పా
యగజేయుంగద యజ్ఞ తాగుణము, నీయాశీస్సు, 'కష్టే ఫలి'
నిగమోక్తిక పచరింపబ్రోవవలె సంతేవాసులన్ మమ్ములన్.

24. అ క్క మ్మ గార్ల కొం డ

నాసాసుందరమై శిరోజన్ముడు కీర్ణత్యమ్ము నున్నేర లీ
లాసాంగత్యముసేయు నానననముల్లాగంబు ప్రేమామృత
శ్రీసంయోగముగల్గు లేబెడవియై స్త్రీమూర్తిబింబింప ను
దాస్థసింఛున్ నవమోహనాకృతి గిరిప్రాగంబు ప్రాచీదిశఁ.

25. అంకిత గీతి

పలుకులో నిర్మలంబైన తలపులోన
తావకీన కవిత్వసాందర్యరేఖ
లలముకొనెనేని—ధన్యుడనగుదునేను
పూత సంస్కృత సాహితీ మూర్తులార

ఓయివాల్మీకి భాసమయూరకాళి
దాసభవభూతి ప్రేమవిన్యాసమందు
తత్త్వచింతనను న దివ్యతపమునందు
ప్రకటితంబగు మీ కవితకు నమస్సు.

నాకళారాధనమునందు నాతపో వ
న ప్రశాంత జీవితరసానంద మందు
గంగయై పాటుగాక మీ కావ్యమధువు
నాహృదంత రార్యావర్తనవ్య భూమి.

నా న్ని య్య ము

(ఉ త్ర ర ఖం డి ము)

1. అ ద్వై తం

అలగు లేదీవలో—ఇల రాలు నాకులో
అ ద్వైత సౌందర్య మలముకొని పోయిది
అమృతమయ లావణ్య మాక్రమించెను స్వామి
చావు పుట్టుచుక్క చంటివిడ్డలో యేమొ
ఒక్కటే సౌందర్య మొలుకబోయునో యేమొ

సుఖము దుఃఖము నొక్క సూత్రానగల మణిలో
కోద శాంతము లొక్క కోనలో బెరిగినవో
అద్వైత సౌందర్య మాకమించెను స్వామి

అలగులే దీవలో

ఇలరాలు నాకులో

2. సా ను భూ తి

తరుణమువేచి నీవృద్ధు పదముల దాపున వ్రాలిపోవ ము
మృరమగు కాక్షతో పయనమైతిని నాదగు రాచబాటలో
పరచినదోయి లోకము నవప్రభాల్కొల్కగ పుష్పమాలితో
తరములు స్వామి నాహృదియ తాపముపై పని సానుభూతితోన్

తరుణమువేచి నీమ్మదు పదమ్ముల దాపున వ్రాలిపోవ ము
మ్మరమగు కాంక్షతో పయనమైతి, విషాద విశిష్ట పత్రముల్
బిటబిటరాల్చి నాహృదయం వీధుల నవ్వవసంతమాధురీ
భరము వెల్లార్చినీచె తొలివాయువులత్యనుకూలరీతుల్.

తరుణమువేచి నీమ్మదు పదమ్ముల దాపున వ్రాలిపోవ ము
మ్మరమగు కాంక్షతో పయనమైతిని నాహృదయంబులో యథా
భరము సహింపనోపని గృహమయి కోకిల బాలపంచమ
స్వరమున నాలపించినది చల్లని పాటల నాడుతోవలోన్.

3 జ ప ద పు త్త దు

జలదమా, కొండరాళ్ళ నూవరధరిత్రి
గుమ్మరించెద వేమి సౌఖ్యమ్ము నీకు
రమ్ము సుకుమార లలితక్షేత్రములు గలవు
పౌదయము ద్రవింప నిచట వర్షింపుమోయి.

నీవురాల్చిన చినుకుతో భావమెల్ల
కఱగి, కళకళలాడు మొగమ్ములెత్తి
శాలి భూములు విమల రసైకమూర్తు
లల్ల స్వాగతమిడు నీకునంబుదంబ.

శిలలెరుగలేవు మెఱపుతీగెల సాబండు
నీగభీర ధ్వనుల రామణీయకంబు
ఇచట వనులెల్ల నిన్ను కేలెత్తి పిలుచు
రమ్ము సౌహార్ద్ర మధుర సౌఖ్యమ్ము గనెడు.

నీరద కుమార, చెఱువులు నీరు లేమి
ఎండి బీటలు వారిన వెల్లెయెడల
అమృత ధారలు గురిసి నీయాదరార్ద్ర
భావము వెలార్పవలయు నీతోవలందు.

త్రావ నీఘలుగానక తల్లడిల్లి
అల విహంగములెంత దైన్యము వెలార్పు
ఇచట తుంపురుల్ జల్లి నీవేగుమోయి
కలదవలి జన్మ పుణ్యలోకంబునకు.

జలధరకుమార గిరితటాంచలము లందు
చాలువర్షింపు, నిష్ప్రయోజనము నీకు
అతి పిపాసలగుంగి నోరారవిచ్చు
జీనకోటులు దనియవర్షింపుమోయి

4. స్మరణ వీధి

రాలినదాస్వకీయ తరళద్యుతులన్ వెదజల్లి యా కసం
బేలిన తార పాట విరమించినదా, ననమెల్ల దివ్యగీ
తీ లలితమ్ముగా కలయ ద్విష్కరుకొయిలనవ్య సారథ
శ్రీల నికుంజమెల్ల నలరించిన పూవు కృశించె నాధరన్ ?

5. ఆ హృదయము

ఓ మహాత్మా రమ్ము
ఉర్వరకు దిగిరమ్ము,

స్వాతంత్ర్య దినమహోత్సవ లీల దిలకింప
 పూతతావక హృదయ పుష్పమ్ము పులకింప
 సాధు పుంగవ రమ్ము
 సత్వరమయే తెమ్ము,
 మూడేండ్ల వయసులో ముద్దుబిడ్డనుజూడ
 పాడిపొమ్మొక జోలపాట హర్షముతోడ—

కర్మయోగి రమ్ము
 కర్మ భూమికి రమ్ము,
 భారతాభ్యుదయ సంభ్రమము పాలొందు
 కారుణ్యమయగీతిగా వీధిమేళించు—

బాపుజీ చనుదెమ్ము
 ప్రిజల కోసము రమ్ము,
 స్వాతంత్ర్య కేతనజ్యోతి నాలోకింప
 “గీతారహస్య సంగీతమ్ము బోధింప”

ఓ మహాత్మా రమ్ము
 ఉర్వరకు దిగిరమ్ము

6. కుంధమాల

(మిత్రులు శ్రీ బిలుసు వెంకటేశ్వరులుగారి ఆనువాదము నదివి)

అలగీర్వాణ సరస్వతీ హృదయ మందానంద లీలాయశః
 కలితంజైనది కుంధమాల, వెలయుంగా ఆంధ్రసార స్వతో
 జ్వల నవ్యోపవసీ మరందరస దివ్యస్థలగా హృద్యమై
 లలితంబైన త్వదీయ శైలియమృత ప్రాయంబుగా దోషగన్.

“హృదయా హ్లాదిని కుండమాల” యని మీరేపల్కినా రొక్క-చో
 సచిత్యంబని యెంతు, లేనియెడ నేలాబాష్ప సంకీర్ణమై
 పొదలున్ నానయన ద్వయంబు నిముసం బూహింపనే తత్క-లా
 భృదయంబున్, రసవత్తరంబులగు నోహో! కల్పనా చాతురుల్.

అలదిజ్ఞానుని కవితా

విలసత్సుకుమార ఫణితి విరిసరు లాండ్రో

క్తుల వెలయించిన మీశ్రమ

మెలమింగల్పించె వేంకటేశ్వర సుకపీ.

వెనుకన్ మీకృతులన్ పఠించి హృదయోర్విన్ కొంతయానంద భా
 వనలోదేల్చితి నెన్నియో సుగుణముల్ ప్రాపించు నీకుండమా
 ల, ననుంతస్మయ మొందజేసినది “యారత్నంబ మూల్యంబు” నా
 యనుగునెచ్చెలి వేంకటేశ్వర కపీ యర్పింతు కేలోడ్పులన్

7. సాన్నిధ్యము

నీ సన్నిధిలో పాడుదునా

నీ కొఱకే పాడుదునా

నిరపమాన లలితమధుర నిర్మల సుకుమారగీతి

నీ సన్నిధిలో పాడుదునా

నీ కొఱకే పాడుదునా

తెరలు తెరలై లేచి

పరతెంచునా పాట

హృదయ కుహరములోన

నొదిగియుండగ లేదు

నీ సన్నిధిలో పాడుదునా

నీ కొఱకే పాడుదునా

శిరి నిర్భరము వోలె

పొరలి పొంగేపాట

తలపు తెరమఱుగులో

దాగి యుండగ లేదు

నీ సన్నిధిలో పాడుదునా

నీ కొఱకే పాడుదునా.

భావ బంధురముగా

ప్రవహించు నాపాట

అంతరంగము లోన

నాగి యుండగ లేదు

నీ సన్నిధిలో పాడుదునా

నీ కొఱకే పాడుదునా

నిరుపమాన లలితమధుర నిర్మల సుకుమారగీతి

పరమ శోకభయ విదళన పరిణత సుమనోజ్ఞ గీతి.

రాలిన పూవులన్ గని పరాజ్ఞుఁ డైతిని చాలుజాలు నీ

లీలలు నాప్రభూ, యమృతలిప్త కరమ్మును జూపినాకు నీ

హాలహలమ్ము ద్రాపితివి యారిన గొంతుకగాన నీవిష
జ్వాలలె మింగివైతు మధుసారము వోలె నఖండత్వప్రీతోన్.

పాడకుమీ పృభాతమున పాడకు కోకిల—నీదుపాటలో
వాకి స్వపాణ వగ్గములు వచ్చెడు నాహృదయంబు, పుత్రునిన్
బూడిదవైచి నేశిశిరముం గనుచుంటిని జీవితంబుగో
పాడకు మీపృభాతమున పాడకు కోకిల ప్రేమగీతమున్.

ఏకైక పుత్ర విరహ
వ్యాకుల భావంబుతో నిరాశ్రయ భాష్ప
వ్యాకీర్ణమయ్యె జీవిత
మాకలి దహించు హృదయ మత్యంతంబున్.

తెక్కలువచ్చి యీతరువులెల్ల నడాడెడు పక్షిపిల్ల నా
ప్రక్కబరుండియే సుఖతరంగిణి లీదినబిడ్డ, నాయనా
యెక్కడ బోయితయ్య రచియించెద నీ కయిభావగీతికల్
పెక్కలు భారమా హృదయవేదన దూయగ శాశ్వతంబుగన్.

లెమ్మో సత్కవిశేఖరా, వ్యసనమాలిన్యంబు బోదోచి కా
వ్యమ్ముల్ గూర్చగ నుద్యమించి మధుర వ్యాహార లీలన్ రసా
ద్ద్రిమ్మయి లోకము ముగ్ధనూనటుల నాలాపింపు మీదివ్య గీ
తమ్మా నందమయ ప్రపంచమున బాధాశాంతి గావించెడిన్.

కలుషము - జీవితోజ్వల ముఖంబున నాకిక శాంతిలేదు సం
జలగనిపించు రక్తిమపనన్ తణకలమె సౌఖ్యమెల్లనం
జరులు ఘటించి స్వామికడనాగిలి మొక్కెడ—కావ్యగీతిలో
కలదు చిరప్రమోదరస ఖండము—చానినెపాడి పోయెదన్.

ఈ విపులార్థమధ్యమున నేను భయంపడ ఘోరమారుతా
రావములం గలంగబడి ప్రాణమువాయెను గమ్మమైన నా
రేపు లభించుదాక బెడలెంపులుపై చుచు కావ్యగీతి కా
నావగమింతు నాదు పయనమ్మనుకూలము సేయు దై వమున్.

కనుగొనుమీ విశాలవనగర్భములోపల నెన్నిపూలు పూ
చినవో మరెన్నిపూయక నశించినవో జగతీ రహస్యముల్
కనుగొని పాడుకొందు చిరకాలమునేనిక కావ్యగీతిలో
మనసు ప్రశాంతమై సుకృతమార్గమునన్ పయనించునన్యమై.

రాకలుపోకలే నెటుగరానివి శూన్యగుహాంతరాళ ఘూ
కాకృతితోడ భగ్నహృదయంబున కుంగెద, నీశ్వరుండు తా
నై కనవచ్చి నా కభయహస్తమునిచ్చును కావ్యగీతికా
కోకిల గానమాధురులకున్ మనసిచ్చి తరించిపోయెదన్.

హృదయముపండజేసి రుచులీనగజేసెడు పేమగీతి—నా
సదమల శాశ్వతానుభవ సారసుధామయ కావ్యగీతి మీ
పెదవిగదల్చి పాడుకొని విశ్వమునే పులకింపజేతునా
కొదవిన భాగ్యమంచు నమితోన్నతసీమల సంచరించుచున్.

నిను రామచిలుక పోలిక

ననయంబును బాహుపంజరాంతర సీమన్

బెనిచితిని గాన శోకము

మన మవశముగాగ రదిలిమాడ్చును పుత్రా.

లేకుండబోతి నీవీ

లోకంబున మధురమశురలోలుప మతిన్

నీకై పలవించుచు మీ

భ్యాకల్పిత జగతి ప్రాకులాడెద పుత్రా.

నీగుణ కీర్తనముననే

దోగెద నానందగతి మధూదయ భూమిన్

తూగెడు నున్నాదభగా

వేగము సర్వంబునాకు ప్రియమోపుత్రా

జీవితము మహాప్రళయము

లోవేదనబొంది, తుదకు లోకాంతర వీ

ధీవిలసన్నతియగు నీ

తోవసియించునె హృదయాంతిదొరకునె పుత్రా,

మరణ పరివర్తనంబున

పరలోకగతుండనై యుపాసించువు సు

స్థిరశాంతి నీదుకాంతా

పరిణామఫలంబు చిరతపస్సున పుత్రా.

8. చి ట్ట పా ట్ట

మునుపు వసంత కాలమున మోహన గీతికల్లుకొంటి, కో
యనె నొక కోకిలమ్ము హృదయంగమరీతుల—మెచ్చుకోలుగా
మనమున బొంగిబోతి మధుమాసమె క్రమ్మర వచ్చెగాని నా
మునుపటి పాటయే ముఱచిపోయితి స్వామి క్రమక్రమంబుగన్.

మఱచి స్మరించితిన్ నిమిషమాత్రములో స్ఫురియించె త్వత్కృపా
భరమున సర్వమున్ పరమపావనమై ద్విగుణి శృతంబుగా

పరివశభంగినా మధు రభావము పొందుచు నీ నవీన వై
ఖరి నుపదేశ మిచ్చెద సగర్భితమై జగమెల్లసోలగన్.

మునిజనవాస మియ్యది, తపోవనభూమి స్వతంత్రభారతా
వనికి శుభోదయంబనుచు పాడిన నాచిలుపాట నీకృపా
యన మొనరించు కొందును నవాకృతితో పరతెచ్చు మన్మథాం
గణమునకో ప్రభూపిలుపు కర్ణరసాయన లీలగాగ్లగన్.

9. భా వ కు సు ము ము లు

(శ్రీ) ఋతుసు జైంక టేర్కడ్లు గారి యింట జరిగిన ఒక వివాహ సందర్భమున
ప్రసేపంపబడిన పద్యములు.)

సిరులు శుభాశిషంబులును జేర్చి హృదంతరవీధిమోదీ సం
భరితముగా— తపోధనుల పాక్తనజీవితముల్ ధ్వనింపగా
పరభృతగీతికా మృదులభంగి మనోహరవేద వాఙ్మయ
స్వరములు నూత్నదంపతులపై ప్రవహించెడుగాత మేరులై
అలమధుమాస రోచుల ననుచిత గీర్మనమగ్గి దీప్తితో
జలద వినూతనద్యుతుల శారదకాముదిలో, హిమంపు శో
భల శిశిరంబులోన పరిపక్వయులై ఋతుధర్మముల్ మనం
బులు పులకింప దీవనలువోయునుగాత చిరంబువీరిపై

మోగన్ ముగళవాద్యసూక్ష్మము మహామోదంబుగా మేళనం
బై గంధీరముగాగ వేదమమగధ్యానంబు వై వాహిక
శ్రీగై నేసిన మీని కేశనముతో రోకత్తి దివ్యప్రభల్
తీగల్ వారునుగాత మీ స్వరకృపాఠితుల్ ప్రవర్షింపగన్.

10. ఉ పా య న ము

(విక్రతులు శ్రీ పుట్టపర్తిగారికి- అనంతపురములో వీడ్కోలు సందర్భమున)

ఓయనిదో విషాదరస దీప్తివహించిన దేమొ జీవితా
ధ్వానములారా స్వయులు దాపకజెప్పితి రెండుమూడు నా
ల్లాయె సఖాప గూణమిక నాపగరానిది నీకు పోయి రా
వోయి, నమస్కృతుల్, మఱచిపోక సుహృజ్ఞను లాప్తబంధులన్.

హాయిగనా “జెనాలి” కవితా కృతిజెప్పితి, కాళిదాసులో
నీయను భూతిశ్లో రమణీయత బల్కితి కావ్యమర్చి మం
దీయగ సర్వతో ముఖమిన్ కృషి నల్పితి వింకపోయి రా
వోయి నమస్కృతుల్ మఱచిపోక సుహృజ్ఞను లాప్తబంధులన్

వీయుగమో తపోధనులనే బ్రతికించినదంచు పూర్వమా
కోయిలపాడు కొన్నదొక కోమలగీతమటంచు మమ్ము రా
మాయణ కావ్యసూక్తుల మగ్నత గొల్పితి వింకపోయి రా
వోయి నమస్కృతుల్ మఱచిపోక సుహృజ్ఞను లాప్తబంధులన్.

నాయెదనే స్ఫురించె కరుణమ్ముగ నీ పరితామెల్ల, నా
రాయణ నీ తపోనియతులన్ ప్రభవించిన “దగ్నివీణ” పా
రాయణ సేయు నీ జగము రాకలు మానకుమింక పోయి రా
వోయి నమస్కృతుల్ మఱచిపోక సుహృజ్ఞను లాప్తబంధులన్.

11. ము క్తా దా ము ము

గరళము త్రావి త్రావి కఱకైనది కంఠము శోకగీతికా
భరమె స్రమించు నందు, నెడబాటులుగల్గి కృశించిపోయి యె

ప్పురుసున గోలుకొందు తుదివందనమో ప్రభూ!, తావకీన సం
స్మరణ సుఖంబుతో మరణసౌఖ్యముఁ గూర్పుము నాకు హాయిగన్.

పోయెద సీమసంధమును మోదముతోఁ ద్యజించి, నీదు కం
దోయికఁ గానరాక నను దుర్భరదుఃఖమునందుఁ దోగిసి నా
తీయని భావవీధి గురితీసినపుడు చన్నత్రోవలో
నే యింక రాసు తఁడ్డి! కురియింపు దీవెన లొక్కవేల్కిడిన్.

సకలసుఖస్ఫులన్ మఱచి సాకిన మాహృదయంబులందు ని
ప్పుకలు రవిల్పి రాగరసప్రారితవిశ్వము మిశ్రగా—రసా
త్మకమగు జ్ఞానలోకమున ద్వారముఁ దీసి, రహస భంగి దై
వికముగ జాతిపోయె నరవిందకుమారుడు మాగ్ధర్మియై.

పరమగురూ, హృదంతర మపారమహోగ్ర విషాదభావనా
తురతఁ దపించుచున్నయది త్రోవలులేని యభాగ్యజీవి వా
తెర నమృతద్రవంబు చవి తీయదనంబునఁ దన్నుమోయి! నా
కరములు మోడ్తునొక్క స్మృతికావ్యము నీకు బహూకరించుచున్.

ఈ విరహశ్రుజాలముల నేరి, మనోహరీతి నొక్కము
క్తావినరంబుఁ గట్టితివి తావకకంఠ మలంకరింతు నో
పావనమూర్తి!, నే నొకతపస్విని నీవిరహమ్ములో, కళా
జీవిని నీ చిరప్రణయచింతనలో విధిసిర్ణ యంబునన్.

ఇంత నిరాశతోఁ బలవరింతునుగాని, విధిప్రయత్న సి
ద్ధాంతము లెట్టివో, యెఱుక దప్పనియామహానీతి లొక్క వే
దాంతులెగాక యెవ్వరికఁ దత్త్వసమీక్షకుఁ జాలువార లా
ద్యంతము శోకభారమున కాస్పదమీయని జీవితంబులన్.

ప్రాణంబుల్ విరమించునప్పుడు కుమారా! మేఘునిష్ఠోషముల్
 వీనుల్ బగ్గెలుచేసె, గాఢతమముల్ విస్వేధి నిండాకె, నా
 లోనన్ దోచె భయంకరాకృతులు మార్మోగించె దిగ్విధులన్
 శ్రేణుల్ గట్టిన వానకోయిలలు సారెన్ స్వీయ కంఠస్వనుల్,

నాయుదరంబునన్ సుతుండవై జచియించినయొక్క యోగివే
 మో! యరవిందపుత్త్ర! ననుబూని పరీక్షింపల్ప మన్మథ
 చ్ఛాయలలో జరించితివి చాటుననున్న రహస్యమృతమై
 పోయినదింక నామనసు పోకడలే యొక భంగిమాటెడిన్.

అమ్మా! నాయన! యన్నమాటలు త్వదీయాస్యమ్మునందుండి నే
 త్రమ్ముల్ మోడ్చెడువేళ వెల్వడియె పుత్రా! బావనావీధిలో
 మమ్మున్ దుఃఖనిమగ్నులన్ జలుపు ప్రేమస్నిగ్ధముల్ గాఁగ దూ
 రమై పోయితి వీధరాస్థలిని భారం బోయి! మాజీవముల్.

ఆనందంబు సశిరిచిపోయినది బిడ్డా! జీవితంబెల్ల నే
 వో నై రాశ్యమునందు మునిగినది, నాదుఃఖంబు ఘోరంబుగా
 కానల్ పాలకునో కవిత్వము, తుదిన్ గావ్యార్పణల్ సల్పనీ
 టై, నేనింక ప్రశాంతి బొందెద సమగ్రంబొంద నాయాత్రయున్.

అధరముఁ జేర్చితోయి! యమృతానవ మంచు క్షణంబులోన నె
 వ్విధమున మాటిపోయి విషవీచిక లుద్భవమయ్యె నందు నీ
 విధి చెయిదబుంలన్ హృదయవిధులలోన సమన్వయింపుమో
 మధురకవి! తృప్తార్తులకు మార్గముఁ జూపుచు శాంతి గూర్చున్.

సడలిన రేకు లెల్ల నొకచాయకుఁ డెచ్చి లతాంతస్తుష్టికై
 పడెదు వృషాశ్రమంబు హృదిభార మడంపగ లేని వెట్టి పో

కడ లివి నూను మోయి! రసగర్భితగాన మొనర్చి లోకనా
ధుఁడు ప్రసరించులీలల యహోచితభంగులజాటి పొమ్మికన్.

ఆనందమ్మున సృష్టిమాధురులు నీ కాహ్వానముల్ నల్పు నీ
వీనై రాశ్య విపాదభావములలోనే క్రుంగిపోనేల? నీ
లోనన్ లాస్య మొనర్చునీశ్వరుని నాలోకించి నీవీణలో
నే నవ్యస్వర ము పుట్టిల్లినదొ నీహృద్వీధి నూహింపమా.

పాఠెడినిర్ఘరీ మృధారవంబులలో నవసాంధ్యరాగవీ
చీరమణీ మువ్వె ఖరులన్నీహములో నిమిడింపుమోయి! నీ
తీరనికాంక్ష లెల్ల నొకతీరుదనంబున రేకులెత్తు నీ
తీరము జేరవచ్చె గడతేరుచు పచ్చె నముద్రయానమున్.

నీకవి తాప్రవాహ మవసీస్థలి హస్తలు దాటిపోయె నీ
లోకమె వేఱు, నీమనసులో గలయూహలె వేఱు, ఒక్కబా
హ్మకృతి యొక్క కావ్య మయి పల్కిన సీయసూక్తయాత్రలో
నీకను లల్ల మూయు మిక నిశ్చలభంగి తపోవనంబునన్.

12. సా ర స్వ తే యులకు కృ త జ్ఞ త.

నామ తావకాశీస్సు ధానవ్యవ్స
ధార గురిసిపోబెరిగిన తలిరుదీప
నాదు కవితాకుమారి, యీనాటి కిదెగొ
పూర్ణ సహావ్యస లావణ్యములు దోలంక

సహజ లజ్జావిలాసముల్ సంసరింప
మీయెడ కృతజ్ఞతన్ దెల్పు మీ దుదర్శ

నార్థమేతెంచి తిలకింపు డార్ద్రహృదిని
పల్లెలోబుట్టి పెరిగిన పడతిగాన

మధుర వాక్పరంకరలతో మనసునలర
జేయునో లేదో, తనదు హృత్సమనెల్ల
నిర్మల ప్రేమభావమే నిండికొనగ
మీయెడ కృతజ్ఞతన్ దెల్పు మీదుదర్శ

నార్థమేతెంచె తిలకింపు డార్ద్రహృదిని
ఎంత రసభరితమొ, తనకెంత ప్రేమమొ
స్వీయజీవిత గాధావిశేషములనె
చెప్పికొను నీమె, శాద్వల సీమలనుచు

సైకత ప్రదేశములు నిర్ఘరిణు లనుచు
కలవరించెడు నీమె గేమే కారణంబొ
మీయెడ కృతజ్ఞతన్ దెల్పు మీదుదర్శ
నార్థమేతెంచె తిలకింపు డార్ద్రహృదిని

13. ని ర్ఘా నా న ం త ర ము

ఈ భరత భూమిలో

నీవు నాటిన్నపైరు

నిలువునా పెరిదింది

నేత్ర పర్వంబుగా

కర్ష కోత్తమ నీవు

కడలి పోయిన విదప—

ఈ యర్హ్యులూ
యేకాగ్రతను జెంది
నీవు సలిపిన తపము
భావ పురించింది

తాపసోత్తమ నీవు
తరళి వోయిన పినప —

ఏకాంత వీధిలో
హృదయ వేదనకోర్చి
నీవు పాడినపాట
నిండినది జగ మెల్ల
కవి కులొత్తమ నీవు
కడపదాటిన పదప —

14. క వి త ప స్వి

పరిపూర్ణ జ్ఞానంబున
పరిపూర్ణానందరేఖ బ్రదుకెల్ల మనో
హరమై యొక జపమాలా
పరమ స్నేహమున కవితపస్వి సుఖించున్.

ఏకాంత వాసమున ప్రే
మాకృతి బొలుపొందు సృష్టి మంజులభావ
శ్రీకలితుడగుచు కవితా
చాకంబున బడిన కవిత పస్వి సుఖించున్.

నేత్రములుమోడ్చి హృదయ
 డేత్రము నాధ్యాత్మికమున గీల్కొలిపి ఘరా
 యాత్రా సుకృతంబున తా
 పత్రియమున్ విడిచి కప తపస్వి సుఖించున్.

15. నం ద న

ఎందాక నీపాట
 హృద్యమై ప్రాకింది
 కోయిలా
 మాధుర్య మందులో
 మగ్నమైనందుకా?

ఎందాక నీకీర్తు
 లగబాకి పోయినవి
 మావిమొగం
 పరిమళము నీనుండి
 ప్రసరించినందుకా ?

ఎందాక నీపేరు
 ఇలమారు మ్రోగింది
 నందనా
 సుగుణంబు నీలోన
 చూపట్టినందుకా ?

స్వ ర్గ ద్వారము

(పూర్వ ఖండము)

1 ఆంధ్ర మాత

నిజేసిందితి నా హృదంతరములో నీ తేజ మిన్నాళ్లుగా
సాక్షాత్కారము జేంద నేడు తొలియాశావల్ల రుల్ పూజె, మా
కక్షిణంబులు తావకీన కరుణాకల్లోలి నీ ధ్యానముల్
ప్రత్యక్షింపవె మా మనోమలిన మంబా, ఆంధ్ర తేజస్విని!

మాతా, సుందరభావ మందిరములన్ మాయున్ని సుస్వాగతో
శేత్రబీ మృదుకంఠమెత్తినను సంప్రీతిన్ సమర్పింతు మీ
ప్రాతశ్శోభలు సస్మితాననముపై ప్రాకన్ శుభాశీస్సుధా
పూతంబౌ కరమెత్తుమింక కవు లామోదింప నాంధ్రావనిన్.

తల్లీ, రాయలసీమపల్లి యల నాంధ్రత్వంబె రాపాడు, రే
లెల్లన్ విందుకు తందనానపదముల్ వినింప, ఘ్నాటి వీ
గోల్లానంబుల కావు దంపతులు, బాహ్వద్విన్నులై పోదురే
తల్లీలామయ జీవితంబులను నిత్యంబున్ ప్రసాదింపవే.

విజయనగరాంధ్ర శిల్ప ప్రవీణతలను

అల్ల పెన్గొండ ద్రాక్షాలతాలయముల

నా మధురకావ్య నల్ల కీనాదమందు

అమృతకళ చింది పోపింపు మాంధ్రజనని!

సురభిభ్రమయి, నవశోభా
 కరమై, ధర్మప్రసూన కలితంబై, భా
 సురజాత్యభిమాన ఫలం
 త్కరమయి మా తెనుగునకు కన్నులు దనువున్.

ఓ యాంభోజనని, స్వర్గ
 ప్రాయంబై తెలుగుభూమి పరిసరరాష్ట్ర
 శ్రేయంబుల నాన్జించుచు
 హాయిగ మనవలయు పేర్పుటనశిజగుగన్.

2 రాజ్యము

అదె తరంగ ఖురోద్ధూతమైన ధూళి
 యెగసి నలువలంకులఁ గ్రమ్మె గగనవీధి
 అంతలంతల వినవచ్చె నశ్వహేళ
 తనకు నిరుపార్శ్వముల సైన్యతతులు నడువ
 నడుమ ధవళాశ్వమెక్కి, దిక్కుటల నించి
 వృథలు వెలుగొందఁగా ఖడ్గపాణియగుచు
 రాజ్య విస్తరణాకాంక్ష రవులుకొనఁగ
 అల విపక్ష చమూ సమూహములు చెదర
 కదియుచున్నాఁడు మన యశోకప్రభుండు
 లీలఁ గబళింపఁ దలచి కళింగసీమ

కలియఁబడి సైన్యములు రెండు కదనభూమి
 ఘోరయుద్ధప్రకార సంకులముగాఁగ

శీర్షములు మ్రంచి శత్రుల స్వీయపై న్య
 వా లు జయభ్యానములు సేయ - కలలుగన్న
 నృపతి - తెలియఁడు పరిణామ మెట్టులగునో -
 కదియుచున్నాఁడు మన యశోకప్రభుండు
 లీలఁ గబళింపఁ దలచి కళింగసీమ

నడచు మాగ్ధయుగో చిరుగడల నందు
 నందుఁ బెనగొన్న తీవ లల్లంతసాగె
 హైందవ ప్రభుహోరిక లలటునట్లు -
 తరువు లిల రాల్చె పూలు మొత్తిములుగాఁగ
 హైందవప్రభు జయలక్ష్మి హాసములు -
 యుద్ధభటు లార్చ్య, కేకలుఱ్ఱూత లూచి
 యాకసమునెల్ల దిగిలాగినట్లుగాఁగ
 రాజ్య విస్తరణాకాంక్షి రవులుకొనఁగ
 కదియుచున్నాఁడు మన యశోకప్రభుండు
 లీలఁగబళింపఁదలచి కళింగసీమ -

జరిగిపోయిన దారుణ సంగరమున
 అట్టె హతమైన శత్రుసైన్యములఁ జూచి
 వారి రక్తధారల నిజబాష్పవారిఁ
 గలిపి, హృదయంబు మాఱ నిశ్చలతఁగూరి
 'శీవితంబున యుద్ధంబుసేయ' ననుచు
 తీవ్రతరమైన భీష్మప్రతిజ్ఞఁబూని
 కదలుచున్నాఁడు మన యశోకప్రభుండు
 మరల దరిశింప సువిశాల మగధసీమ.

ఏమి యబ్బింబొ యియ్యది ఎంతోన
 హృదయ పరివర్తనముగల్గె నితనియందుఁ
 గావికుబుసంబు చాలించె కష్టపథము
 నందు బౌద్ధ బోధామృతమ్మనుభవించె
 ఛాతురలను బంపె దేశ దేశాల కెల్ల
 విశ్వసింపిన మతము వ్యాపింపఁజెయ -
 కడలుచున్నాడు మనయశోక ప్రభుండు
 మరల దర్శింప సువిశాల మగధశీను -
 అతుల భారతవీర, ఘోరాతి ఘోర
 శత్రుభయదంబు, శుర్పరీక్ష ముగి హృదయ
 సంగరతలంబు, వైరాగ్య శాత ఖడ్గ
 మెత్తి కాముండు, క్రోధుండు, నీ ప్రలోభ
 మోహ మదిమత్సరుల, మోద పూర్ణమతిని
 నటికి వైచితి-నీదు రాచరిక మయిన
 ధర్మమునకోడి జన్మ సార్థకము గాఁగ -
 ఓయి రాజన్, శాంతి శోభాయుతమ్ము
 భరత ఖండమ్ము, నీ దివ్యపాలనమున

3 సంయుక్త చేతి క

నామృదుహస్తముల్ నలిగె, నైనను, నీశ్రమకెల్ల నోర్చి ము
 క్తామణులెల్ల నేర్చి, యొకదామముగూర్చినదాన. దీనినే
 ప్రేమతపస్వి కంఠమున బెట్టుదువో, జగమందు నర్హులొ
 భామయు లెవ్వ రీచెలువ ప్రియమునందము చూచినాడగన్.

ఈసౌందర్యము దైవదత్తమయి నన్నీచింతలోముంచె, నా
 కీసౌందర్యమే లేకయున్నయెడ, లేదీకాంక్ష నాయందు, లీ

లాసంధ్యాసతి చందమామ కవుగిళ్ళంజేర్చి యోలార్చెన
య్యో, సంయుక్త మనోజ్ఞ జీవిత మమం బూగింతువే తుమ్మెదా!

మానయుక్త స్వయంవరం బనుచు ప్రేమజాటగా బంచె తా
నీసర్వంసహయెల్ల నాజవకుఁ డీ యేతెంచు రాజన్యులం
దేసాంగత్యముజేతునో, తలపులెన్నేతోచి యీనాడు నా
లో సంతాపము గూర్చుచున్నయవి చాలున్ యశావనామాసముల్

హృదయంబుకితమిచ్చి కొంటినిగజే, పృథ్వీధరాకాంతుడీ
యాదన్ నాకులభింపడో, జనకుడేలా యింతవిద్వేషమున్
పొదలంజేసెనొ నామనోహరునిపై ముత్యాలహారము మూ
రదా నా తీవ్రతపస్సులో, నిక యపూర్వంబక్షమాలాకృతిన్.

ఎంతలుసేసెనేవిధి, మదీప్సితమంతయు వమ్ముగాగ జ
న్మాంతర పాపకర్మ ఫలమంచుదలంచెద, లోనియాస, శు
ద్ధాంతసఖీజనంబునకు దాపకచెప్పితి నెన్నిమారులో,
కాంతలు భారతావనినిగాక పతివ్రతలెందు గల్గిరే?

మనదేశమ్మపయిన్ చమూవితతితో మానుూదుగోరీ, కుగ్రీధా
కనదుగ్రాక్షులు విప్పిచూచె-నెప్పుడై క్యంబేర్పడున్ హైందవా
వనిలో రాజులకెన్నడభ్యుదయ దివ్యానందమున్ గూర్చి పా
క్షనధర్మంబులు మ్రోగునో తరగలై కాలప్రవాహంబునఁ.

4 వి స ని వీ ధి

రారండు రండు రండ్తోయి జనులార

రత్నాలు-వెల గలుగు రత్నాలు-నూత్నమూ రతనాలు

వాసి వన్నెయు గలని-రానుంగ బోసిని
హారాలు గట్టితిని-మీరు కొనరండోయి

విప్రుల గీర్వాణాంధ్ర విపణి పీఠము
వెల గల్లు రత్నాలు తల చూనికములు
రండు రారండు గారండోయి జనులార
మీరు నచ్చినవాని మీ రేకొనుడు
ఆదికవి మునిచందు డయ్యె వాల్మీకి
తొలుసారి సృష్టి, వెన్నెల లిందు రాసాడు
హారమృతంబైన యట్టి సన్నులు
నేరి కూర్చిరి మరల నేర్పొ హారాలు
అమృత ద్రవంబులో నది తీర్చినవి
రామాయణాఖ్యమ్ము రత్నహారంబు

మును శకుంతల యందమున కనుగుణముగా
కాళిదాస కవీంద్ర కల్పితంబగు నిద్రి
శకుంతలము పేర సరసమైనది దీని
రత్నహారము గాంచి రసికలోకము మెచ్చె
రారండు రండు రండోయి జనులార
తుల లేని రత్నాలు-వెల గలుగు రత్నాలు

ఇది చిన్ని హారంబు హృదయంగమంబు
ఖండ ఖండంతర ఖ్యాతి గడియించె
కాళిదాస కవీంద్ర కల్పితంబిదియు
ఒక యక్షకాంత బహిఃప్రణమైన
యా రత్న హారమ్ము-ఏరి కిష్టంబో

మేఘ దూతంబను మేలి నామంబు
 నలిపి వేయకుడు చేతుల దాకి దాకి
 వెలయిచ్చి కొనరయ్య విశ్వమోహనము

పనితంబున మంచి ప్రఖ్యాతి గన్నాడు
 భవ భూతిచేతిలో పరిపక్వ మొందినది
 రామ చరితము పేరి రత్నాల హారంబు
 కాంచి కన్నీటితో కడిగి వేయగ గలరు
 రారండు రండు రండ్డోయి జనులార
 సంస్కృతోజ్జ్వలమైన స్వర్ణహారము కొనగ

క్రొత్త పోకడలెల్ల కుదురుకొన నిర్మించె
 దిజ్ఞాగ కవి కళారక్తి దిక్కుల కెగయ
 కుండ మాలికపేర కొమరారు హారంబు
 భావ రత్నప్రభా భాసమానముగాగ
 రండు రారండ్డోయి రండ్డోయి జనులార
 మెరుగైన హారంబు దొరక దీ హారంబు

రతనాల ప్రేమించు ర్హసికు లెవ్వరొ
 రతనాలు వెలగట్టు మతిమంతు లెవరొ
 రండు రారండు రండ్డోయి జనులార
 అలమయూరుండు సూర్యారాధనమున
 శతరత్న హారంబు సంధించినాడు

పేటి కాంతరమున ప్రియము గొల్పెడిని
 యీ నవోషకి కాంతి యెరుగరోయెప్పుడు

భట్ట నారాయణ ప్రతిభాకృతంబు
 వేణీ సమాఖ్య నివ్వెర గొందజేయు
 బ్రాహ్మ మును దాల్చు రత్న హారంబు
 విమల మానసు లున్న వెలసేసి కొనరే

కళల నార్థించు లలిత హృదయుల కొరకు
 పురుషులకు పొలతులకు పొలుపొందు రత్నాలు
 కమనీయ మాధురీకలిత మైనవి కొన్ని
 విమల సౌందర్యంబు వెల్లిగ్రక్కు, నొక కొన్ని
 సన్నపారుడు సుధా సవ్య కాంతులు జలికె
 భారతంబను పేర బరగు హారంబు
 అందాల లోతుల సందె వేసిన చేయి
 ఈ హార నిర్మాణమే కోరి కావించె
 తిక్కనార్యుని భావ దీప్తులం దెగ్గణాక
 శంభుదాసుడు కొంత సమకూర్చె నిందు
 కొనరారె కొనరారె కొనరారె దీని-

హిమగిరి సానువు లెల్ల శోధించి
 అమలిన రత్నంబు లల్ల సేకూర్చి
 పెద్ద నార్యుడు కళావిభవంబు దోప
 అల వరూధిని హృదయము ముద్దుపేర
 దివ్య దామంబుగా తీర్చి తిద్దినది
 రండు రారండు తండోయి జనులార
 రత్నావళింబుపై రక్తి మానకుడు

దేవముని చేతిలో దివ్య కీర్తనములూ
 పరిపూతమైన దీ భవ్య హారంబు
 ముక్కు-తిమ్మన ముద్దు ముద్దుగా సమకూర్చె
 పారిజాతము పేర పలుపుర మెప్పు
 బడసిన హారంబు ప్రజలార కొనరె.

ఇవి రత్నరాసు లిండేరి కొనుడయ్య
 వేమనమోగి పవిత్ర హస్తమున
 యేర్చి కూర్చిన మణు లెవరు గోరుదురొ
 స్వచ్ఛమై వెలుగొందు స్వప్రకాశమున
 రండు రారండు రండుఁబు ప్రజలార
 వెలలేని హారాలు—తులలేని రత్నాలు

5 నా స్త భూ

వలదు మనోజ్ఞ హర్య్య సుఖవాసనలెవ్వియు - జీవితంబులో
 తలపునలేని సౌఖ్యములు - త్వత్కరుణారస చాహినీనము
 జ్ఞాన మధురాంబు పానములు నల్పదు చిన్నకుటిరసీమ, నీ
 చెలిమికి నాదు ప్రాణములు సిద్ధముచేసితిరమ్ము నా ప్రభూ!

ప్రేమయొకండె నిన్ను వలపించెడు వస్తువటంచు నాదు హృ
 త్ప్రేమకు దోచిపోయినది, తీయని నాయనుభూతి యెల్ల నీ
 ప్రేమకు ధారవోసితిని, తెక్కలు విచ్చిన పక్షిగాగ నా
 భామముచెంత వ్రాలుదుగదా, క్షణమాత్రములోప నా ప్రభూ!

అల్లన కంఠమెత్తి ప్రియమారగ బిల్చిన, నాస్వరంబుగో
వల్లవితంబుగా మృదుల భావనలన్నియు గుర్తువట్టి నా
యిల్లనివత్తు వియ్యెడకు నెయ్యెడకుం జనవింక, నేను పూ
వల్లరి, నీవు వృక్షమపుప్రాకెడ నీమదియెల్ల, నాపభూ!

ఎన్నడు నీవులేవో, భువినెందును నేనును లేనుగాన, నా
కున్న సమస్త మీ వొకడవోయను వెట్టియె నాదిగాన, నీ
చిన్నెలులేని నాబ్రతుకు చేదయి తోచునుగాన, నన్ను నీ
కన్నుల కాశీలింతకడగా నొనరింపగరమ్ము నాప్రభూ!

నీ వొక బాటసారివయి నిల్తువు నా గృహసీమచెంత సం
ధ్యావిపులాంధ కారముల నక్కట - ఆకలిదప్పి దీర్చి నీ
తోవకు చల్లిగట్టి పరితోషమునన్ పయనింపజేతు మ
దాహన పరీమళంబు దనుపన్ తొలివెల్లులలోన నాపభూ!

6 స్మృష్టి మర్మ ము

ఈ వనాంతరసీమలో నెదిగియున్న
పాదపములందు కొన్ని నిష్ఫలముగాగ
కొన్ని ఫలపూర్ణములుగాగ గోచరించే
స్మృష్టిమర్మంబులివి బోధసేయుమయ్య.

కూడబెరిగిన తీవెల కొనలయందు
ఒక్కనన యండమొలికించు, నొక్కపూవు
క్లనులుపండువు సేయదే కారణంబొ
స్మృష్టిమర్మంబులివి బోధసేయుమయ్య.

మాతృగర్భంబు నందొక్క మనుశతోనె
జనన మొందిన సంతానమున నొకరికి
కనులు, అంధత్వ మొకరికి నునిచినావు
సృష్టిమర్మంబులివి బోధసేయుమయ్య.

అభిజనమువీడిపోక సుఖానుభవము
పడఁజుచున్నాడొకండు, ప్రవాసి యొకడు
హర్షమున ఓకడు-శుడి సెలయందు వాఁడు
సృష్టిమర్మంబులివి బోధసేయుమయ్య.

ఆరజల్లిన గింజలు నాశ్రయించి
గఱులునాస్పృశువచ్చె ఖగద్వయమ్ము
ఒకటితినిపోయె, వేటొకడుతకబోయె
సృష్టిమర్మంబులివి బోధసేయుమయ్య.

ఇలను సంసారభారమ్ము తలనుదాల్చి
సేయుచున్నవాడొక్కడు జీవయాత్ర
చేతధరియించె సన్యాసి శిథిలపాత్ర
సృష్టిమర్మంబులివి బోధసేయుమయ్య.

పయన మొనరించుచున్న యీపాంధజనులు
అడవి నడువీధిలో ప్రవాహమునబడిరి -
ఒకడు దరిజేరె, అనువుల నొకడురాగె
సృష్టిమర్మంబులివి బోధసేయుమయ్య.

క్రిమ్మకొనివచ్చు గాఢాంధకారమందె
నడకసాగించు నొక్కడు జడియబోక

పండువెన్నలనొక్క డేడ్వంగసాగె
సృష్టిమర్మంబులివి బోధనేయుమయ్య.

గాఢనిద్రా సుఖంబున కనులుమూసి
గుఱకవెట్టెడు నిరుపేద తరులనీడ,
రేయిజాగరణమునేసె శ్రీయుతుండు
సృష్టిమర్మంబులివి బోధనేయుమయ్య.

అమృతమయభాండ మబ్బిన యతహాకండు
పూనిత్రాగెడుచో నొక్కబోసె-నొకడు
ఒలికిపోయిన మధువు శిన్నెలకునించె
సృష్టిమర్మంబులివి బోధనేయుమయ్య.

7. వె ట్టి పా ట

వెట్టిపాటల నే నాలపింతు ననుచు
కలవు బ్రదుకెల్ల పిచ్చిపోకడలె యనుచు
నవ్వుకొను లోకమునకు వందనము లిచ్చి
స్వామి, నినుగూర్చి మాటికి పాడుకొందు.

ఈ కవిత్వపు పిచ్చి నా హృదయునీమ
పరిణతి వహించుకొలది, దుర్భరదురంత
వేదనామలీమన మగు విశ్వమందు
వెలుగుదారుల కవలియంచుల జరిఁతు.

భావనోన్మాదమో, ప్రేమభరమో తండ్రీ !
 పాడుకొనుచున్న నా చిన్నిపాటలోన
 కాంచుచుందును నీ నాట్యగతులయంచు
 చిత్త మలరించు పృథిభావిశేషమెల్ల.

8. న వ్య స ం దే శ ం

ఇచ్చినది నాకెల్ల
 పుచ్చుకొంటివి స్వామి
 ఏ నొకడె మిగిలితిని
 ఇలకు భారంబుగా
 ఆకలి దహిస్తుంది
 అమితమైనది దప్పి
 అక్రందనంబులో
 అల్లాడినది జగతి
 పుచ్చుకొంటివి స్వామి
 ఇచ్చినది నాకెల్ల.

ఇచ్చితివి నాకంచు
 నెడద బొంగితి నపుడు
 పుచ్చుకొన్నంత నా
 పొలుపు దూలినదిపుడు
 ఈ చేతలకు నర్థ
 మెవరు విరిచేవారు
 నాటికీ నేటికీ
 నవయుగంబుగమాతె.

నవ్వు సందేశ వీ
 నానాద మాధురియె
 నా హృదయమెడల
 నాటుకొని పోయింది
 పుచ్చుకొన్నది మరల
 ఇచ్చి పోదువు స్వామి
 తెచ్చినది నీ కంచు
 తెలిపిపోదువు స్వామి.

9. గు రు స్క రణ

కరుణానాహిని నీకనుగవ సమగ్రస్ఫూర్తిశోభిల్ల పె
 దెరలో చీకటిలోనటిచు మదికు జ్ఞేజంబు గల్పించి నా
 చిరు ప్రాయంబున త్రోవసూచిన నినున్ సేవింతు నాభక్తి త
 త్పరతన్ — ప్రాథమిక ప్రసిద్ధగురుదేవా, నానమోవాకముల్.

పరమార్థంబులు సృష్టిలోగఱపి నవ్యాధ్యాయముల్ విప్పి. య
 క్షరముల్ నేర్పితి: భావిజీవితశుభాశంసల్ ప్రవర్షించునీ
 కరకంజంబులలో సుధారసమువాకల్ వాగులై పారె, నీ
 పరముల్ — ప్రాథమిక ప్రసిద్ధగురుదేవా, నానమోవాకముల్.

తరుణార్కుం దుదయించు వేళలకు నిద్రామాంద్యముందొచ్చి. చె
 చెప్పెర నేతెంతునుపాశశాలకు భవత్సిద్ధాంతముల్ దాట నె
 న్వరికింజెల్లును, నీవునేర్చినది సర్వస్వంబు నే నేర్పితిన్
 త్వరలో — ప్రాథమిక ప్రసిద్ధగురుదేవా, నా నమోవాకముల్.

హృదయక్షేత్రములో న
 మృదమున నీవిడినపైరు పోబెరిగి ఫల
 ప్రదమయ్యనేడు నీమృదు
 పదసీమల వ్రాలిపోదు ప్రాథమికగురూ!

రమణీయదివ్యబోధా
 కృమశిక్షల మేలుకొల్పి కరుణింపగ, త
 త్త్వము నెఱిగితి మీకడ నా
 శ్రమవాసమునందువోలె ప్రాథమికగురూ!

నందన భావమ్మున మి
 న్నందగ జేసితివి తండ్రి, యభినవకళికా
 బృందము తలసూపెను హృది
 పందనశతములు—నమోస్తు పరమగురువరా!

10. స్వర్గీయ రాయలసీమ చిత్రకారుడు (శ్రీ సి. యన్. వెంకటరావు గారు పెనుగొండ)

ఉ॥ యాత్రముగించి యీజగతియందు మించితివయ్య పావన
 తేత్రమునెన్నడో, కళలు జిమ్మవుతావక దివ్యభావనా
 నేత్రములింక, నీహృదయ నిర్మలతన్ దలపోసి లొకమో
 చిత్రకళా విశారద! రచించెడు మాటికి కేలు మోక్షులన్.

మ॥ అల పెన్గొండనివాసులై, సుకవితావ్యాసంగముల్ సల్పి పె
 ద్దలు మున్నేగిరి-అల్లసాని పెనిచెన్ ద్రాక్షాలతల్, పారిజా
 త లతాంతంబుల ముక్కుతిమ్మన లనతొర్వభ్యముల్. నింపె రా
 యలు పూజింపడె ద్రావిడీ మధుర కన్యాముగ్ధ సౌందర్యమున్.

మ॥ అల పెన్గొండ నివాసివైయచటి శైలాగ్రంబులన్ మేఘ మా
 లలసొందిర్యముజూచి చొక్కితివో, తత్ప్రాంతంబులన్
 పూచు పూ
 పులకున్ చేతులు మోడ్చి మొక్కెదో, తపంబుల్ నల్పెదో
 పొంత ప
 లైల వాసించు సుగాలికన్నెల కళాశ్రీలన్ ప్రశంసించుచున్.

మ॥ ఎటులీ, భారతభూమి నిన్నెడసిమో మెత్తున్ విషాదాప్తి, వేం
 కటరాయాగ్రిణి! నీయశోలతిక లింకన్ ప్రాచ్య పాశ్చాత్య ది
 క్తటముల్ ప్రాకినవెంత ధన్యుడవో! పూతంబైన నీ, నేవలో
 నటనంబాడిన భావనాబలము సంధానించు శాంతిప్రభల్.

ఉ॥ జీవిత మంతరాయములజిక్కి కృశించు కొలంది, నీ కళా
 సేవ ఫలించి పోయినది చేరువ నీ పొదరిండ్ల ముండ్లలో
 తీవలుప్రాకిపోవు ప్రకృతిన్ దలపించుచు, చంచలాలతల్
 ప్రోవులుగట్టి నిల్చినవి పూర్వము నీ రచనానుభూతిలోన్.

మ॥ నిను పౌరాణిక వృత్తముల్ కలపగా, నీచిత్తమానంద భా
 వనలో దేల్చగ నిర్మల ప్రకృతిశోభల్ చిత్రనిర్మా కా
 రణదక్షుంబగు నీదు హస్తము చెమర్చన్ బోలు, నీనేత్రముల్
 ప్రణయాశ్రుల్ గురియింపబోలు, తలపుల్ తాదాత్మ్యమున్
 బొందగన్.

మ॥ రతనాలెన్ని యడంగిపోయిననో యకారా, ధాత్రిగర్భంబునన్
 వెతకన్ జాలిన పుణ్యుడెవ్వడో, కళా విష్ణురమున్ జేయ నీ
 బ్రతుకే నల్వదియైదు వత్సరములన్ భాసించె, నీమూర్తి చి
 త్రితమై పోయిన యాత్మలన్ మరల నుద్దీపించునే తత్ప్రభల్.

ఉ॥ రాయలసీమలో మృతతరంబగు నీకళ యస్తమింప నే
డీమొక శిల్పకుండు. గళమెత్తి మహాగ్రత నేస్తురయ్య, ఏ
చామల శిష్యునర్థములు శాంతి వహించితివెందు, రమ్మ నా
తీమనిగీతిలో స్మరణ దీప్తులురాని రహస్యభంగులన్.

11. గంజి కేంద్రము

కనుడోయీ యిటు గంజికేంద్ర మిటు లాకర్ణింపు డాకర్ణింపనా
ధ్వని హస్తంబులు మట్టి పాత్రలు వహింపన్ దీనభావంబు లా
ననసీమన్ రహింపగా ముసరుచున్నా రెంత దారిద్ర్య మీ
జనతన్ మ్రింగగ వేచియున్నయది దుష్కలంబు ప్రాపింపగన్॥

ముదునళ్ళు, స్త్రీలు పురుషులు
పెదవులు తడియారు చంటిబిడ్డలు మెయిప
య్యెదలేమి సిగ్గు మరచిన
నుదతులు శలరిందు, తుదకుసోలి నడచుచున్

పరిశీర్ణంబులొ, లగ్ని కాఘాతులొ, లేవా వీరికిన్ మున్ను కా
పురముల్ సేసిన పూరిపాకలు లవంబున్, కూలి ధాన్యంబు లి
వ్వొ రైతుల్ దగగొన్న వీరిగని పాపం బంచు నే యమ్మయన్.
కరుణన్ చిల్చి జలంబు గ్రోల్చిదొ, మహాగ్రింబయ్యెనే దేశమున్

చెఱువుల్ నిండినచోట, సస్యము శుభశ్రీ వెల్లు నచ్చోట మర్వరా
ధర్మంబులు గల్గుచోట సవరింపన్ రాచె దైవంబ, ఈ కొట
ప్రాణంబుల నున్నవారి బ్రతుకుల్, కూడిచ్చి నీరిచ్చి సోదరులారా,
బ్రతికింపు ధాతృసములన్ తత్త్విజులై మారలున్॥

కనులే కానగరాని యంధు డొక డీ ఘంటా పథంబేను, తీయని!
యిల్లాలి కరంబు నూతగొని యీ యున్మోవ్య భావంబు ప్రాక్తన!
దాంపత్యము భావలోకమున నేకాంతంబుగా జూచి, పూచిన!
గీతంబులు చల్లరా సుకవి, నీచే బండు సర్వస్వమున్॥

12. స మ స్తే

రమణీయంబులు శృంగమాలికలు, నేత్రానంద సంధాయి వ
ప్రము, నానా తరువాటికల్, ప్రకృతి సౌభాగ్యంబు ప్రాచీన
లము పోషించిన వైభవంబేదియొ ప్పిన్, నాదుడెందంబు భ
క్తిమయంబై పులకించుచున్నది సమస్తే దివ్యగిర్యగణీ!

కల్యాణదుగ్ధ పురమున

కల్యాణ సమంచితంబుగా నెలకొని కౌ

శల్యంబు నెరపుచుంటివి

కల్యాణ గిరీంద్ర, నీకు గావింతునుతుల్.

గగనంబంటె దొయంటవో హృదయమార్గంబంటె నీశోభ, నే
రుగ దూరంబుననుండి చూడదగు నీరూపంబు, ఏమాని నీ
దు గుహాగర్భములో తపోనియతి లోతుల్ గాంచె నాధ్యాత్మిక
ప్రగతిన్ జాపెడు నీగభీరత, యహోరాత్రంబు భూభృన్మణీ!

13. స ం క్తా ం తి క న్య లు

మితగ పూచెకన్నులకు విందుగ గుమ్మడిపూలు, పల్లెలం
చెంతటిరామణీయక మొ — యిచ్చట నుయ్యెలలూగి యివ్వనీ

ప్రాంతములందు నాడు కొనవచ్చిన కన్నెలమంద హాస సం
క్రాంత మనోహరత్వము పురాది వసంబులనాన గొల్పెడిన్.

ఎంతముదావహంబగుచు ప్రేక్షకులన్ దనియింపసాగె సం
క్రాంతి దినోదయ ప్రకృతి, కన్నెయొ కర్తుక స్వీయసత్కళా
కాంతుల నారజల్లి చిరకాలపు టాంధ్ర తపస్సు పండిన
శ్లైంతయు ముగ్ధుడీర్చి. కనుతెప్పలు వాల్చక చూచునందమున్.

ఒకఁబూజేరిన కన్యకామణి, ప్రభాతోద్యచ్ఛి రస్తాత, సూ
ర్యకరాళిన్ నిజనీల కుంతలము లారన్ వైచి, పూజా ప్రసూ
నకముల్ పశ్యేరమందు బోసికొని బృందన్ జేరియర్పించు, గా
నకళాగర్భముజీల్చి తెల్లునుడు లందంబుల్ ప్రవర్షింపగన్.

ఒక పేదయింటి బాలిక

మొకమంతయు కనులుగా ప్రమోదించి. రసో

త్సుకయయ్యె నవ్యవస్త్రా

దికములు సంక్రాంతి పర్వదినముల గనుచున్.

ఈనవ్యాంధ్ర సుపర్వహసరము లిట్లేతేర, ప్రాచీన లీ
లానై పుణ్యములన్ స్మరించుకొని బాలల్ కూడి నిత్యోత్సవ
శ్రీనాట్యంబుల దేవకన్యలు వోలెన్ తేజరిల్లన్ ప్రభూ
తానందాభ్యుదయంబులన్ తెలుగు ప్రాంతంబెల్ల శోభిల్లెడిన్.

14. స ం దే హ ము

హారాలు గూర్తునా

పారబోయుదునా

హృదయార్థవము నుండి
 వెదజల్ల బడుచుండె
 అన్నియు రత్నాలె
 అన్నియు రత్నాలె
 రమ్య హర్షములోని
 రమణిచేతుల బడునొ
 పూరిపాకల వేద
 రాలికి దొరకునో.

హృదయ వనిలో నుండి
 వెదజల్ల బడుచుండి
 అన్నియు కుసుమాలె
 అన్నియు కుసుమాలె
 ఆసలే లేని స
 న్యాసి యడుగుల బడునొ
 అవని పాలించునా
 యధిపుమెడలో బడునొ
 పారబోయుదునా
 హారాలు గూర్చునా

హృదయ గర్భమునుండి
 వెదజల్ల బడుచుండె
 అన్నియు గీతాలె
 అన్నియు గేయాలె
 అకసంబున చుక్క

లంటిమో యంబగునో

కరుణగల నాస్వామి

కష్టవీధుల బడునో.

హారాలు గూర్తునా?

15. తెలుగు శిల్పి

ఎవ్వరీ శిల్పకళల సృష్టించినారో
కొమరుగులుకు నాగార్జున కొండలందు
సాత్వికానంద రసధుని, చతుయుగము
నందు స్రవించుచు, వదన శోభాతిశయము
తపము సూచించు, మధుర శాంతతన దించు
ఓయిశిల్పి, నీజీవితాధ్యాయ మెట్లు
గడచె, కడుపునిండుగ బువ్వగలిగెనా, దు
రంత దారిద్ర్యబాధ నిన్నలమికొనెన
విశ్వమోహనమగు దివ్యవిగ్రహముల
చరమ జీవితమెల్ల దాపరిక మిడితి.

కవితయన చిత్రకళయన్న గానమన్న
నాట్యకళయన్నచో మహానందమొంది
లలితకళలందు హృదయ మర్పణముసేసి
ఆవరించిన కాలము లంతరించె
ఈ కళారాధకుల ఋణమెపుడు తీర్పు
కొనునో, భరతఖండము — విశ్వజనని చూపు
లెపుడు ప్రసరించునో వీరి యెడలతండి!

స్వ ర్గ ద్వా ర ము

(పూ ర్వ ఖం డ ము)

16. ప కృ తి స ం దే శ ము

— ౦ —

స్వామి వచ్చునటంచు సంక్షేప మిచ్చి
 ప్రేమంపుదూతిక ప్రియ మొనరించె
 “ఉపకార కృత్యంబు నొనరించునీకు”
 “నెప్పుడు కృతజ్ఞతయే జెప్పికొందు”
 అనుచునా చెలికత్తై నవ్వలికనిపి
 మనమెల్ల ప్రిణయైక మగ్నమైపోవ
 ఉద్యానవన విహారోత్సుకత్వమున
 సద్యోజనిత భావ సంభ్రమంబలర
 కుసుమాపచయమున కొంతకాలంబు
 మసలి యాతొటలో — మంజులసాంస్య
 కాంతులొకసమున గలిసికీర్తిడింప
 చెంతనా గృహసీమ చేరబోయితిని.

నానాధుడే తెంచు నాగృహంబునకు
 ప్రాణనాయకుడు, నిర్భరరాగ శీలి
 నవనవానంద సంధాయ కుండతడు
 ప్రవిమల సౌందర్య భావతత్పరుడు
 నాయందు గల్గుగుణ ప్రకరణంబె
 తీయని భావానా దివ్యమార్గంబె

ప్రాణనాయకునందు పరిమళించెడిని
 నానాధుడే తెంచు నాకోసమనుచు
 కోరికపై కోర్కె కొందలపరుప
 కాఱచీకటి గ్రమ్మి కడలెల్లముంప
 విజన పృథ్వీంబు వెదకి వేచితిని
 నిజము — పురాపణ్య నిచయంబు పంక్ష

చంద్రబిందు మదోచి చంద్రకిల్ బరపె
 సాంద్రవేళుము నజచ్చాయలో మించె—
 భగరుతంబులు చెట్లకలకలబల్కె
 గగనంబు సిగ్గిరి కీ తమైపోయి
 తళతళ వెలుగొంది తారకాసమితి
 తలదాచె రోదసీతల గర్భసీమ —
 నానిరీక్షణములో నయనముల్ వాచె
 ప్రాణనాయకు జాడపరికింపనైతి.

గాఢనైరాశ్య భగ్నాంతరంగమున
 మూఢభావములొన మునిపోవలెనొ
 ప్రకృతి సందేహైక పారవశ్యమున
 సుకృతాత్మనై నేను సొక్కిపోవలెనొ
 ఓనాథ నాకూర్చియున్న దామంబు
 నానేత్రీధారలో నలిగిపోయినది
 తాకినంతనె వీణె తంత్రీస్వనంబు
 నాకంఠరవములో వవసిపోయినది
 నీ సమాగమములో నెలకొన్న సుఖము

మోసపోయిన మీద మొనయు దుఃఖింబు
 భ్రాంతియైదోవగా ప్రణయిని యింక
 చింతా పరంపర చివికిపోవలెనొ
 ప్రకృతి సందేశైక పారవశ్యమున
 సుకృతాత్మనై నేను సొక్కిపోవలెనొ.

17. నా స్తి ఇ హా ప ర చింతా

పాట యే నేనగుచు

పాటలో నిండాదు భావమే నీవగుచు

పాట యీలోకాన ప్రవహింప నేటులై

పరచింత నాకేలరా

ఇహచింత నాకేలరా

పాటలో నీమాట

పాటలో నీయాట

పవలు రేలును గాంచి పరవశతనే కాంతు

ఇహచింత నాకేలరా

పరచింత నాకేలరా

పాట యాకాశమై

పాటలో నీహృక్క- పక్షివై పరతేర

పాటలో — నీలోన పరమాస్థమే గాంతు

పరచింత నాకేలరా

ఇహచింత నాకేలరా

పాటతో జన్మంబు

పాటతో మరణంబు

పాట నీకూ నాకు ప్రణమానుబంధంబు

ఇహచింత నాకేలరా

పరచింత నాకేలరా.

18. స్వామి రామదాసు

ఓసన్యాసి, సమస్త సాధుజన సౌఖ్యోల్లాస సుభాషి, మోక్షోన్ముఖ బులకించె నాహృదయ కోశంబెల్ల, రావయ్య బోధాసూక్తుల్ వెలయించి నాకును భవత్సందేశ మీవయ్య నాయీసంసార వివద్దశల్దొలగ, స్వామి రామదాసూ, త్వరన్.

విమలత పస్వి, మొన్నయరవిదుడు లోకము వాసె మొన్ననే రమణ మహర్షివోయె, మధురంబగు నీదర హసరేఖ వ్యాప్తముగనె నేను సర్వ భవబంధములన్ తెగద్రెంచి, రమ్మ సంయమినర! రామదాసముని, యవ్వలి తీరమునందు జేర్పగన్.

నాకుపదేశమిమ్ము గగన ప్రసవంబు, మహత్తర ప్రభా, స్థికము దైవమందు రదినిర్మలమైనది జ్ఞానమా — తదస్తోక సుధాస్రవంతి కొలసుల్గని యీదిన వారలెల్ల స్థిలోకములోన ధన్యులని రూఢి వహింతురె సాధుపుంగవా.

హిమవత్పర్వత శృంగభూములను నీవేతేరగా నీమహాత్వములెన్నెన్నో వచింతు, విషసర్పంబుల్ మహాదుష్ట, సత్వములందండు నినున్ స్పృశించి ఒక జాఫర్ గొల్పవంచున్ అమోచుము నీవృత్తము రామదాస మునిలోక గ్రామణీ! మాకిటన్.

19. శ్రీ అనంతాశ్రమ సంపర్కనము (కొత్తచెట్టు)

ఇచటగలడేమొ పృథువు - నేనీజగాన

హృదయమర్పించి వేచితి నెనదిగొలుగు

సర్వమును ధారవోసితే స్వామి శోభగు

ఇచటలడేమొ పృథువు - నేనందనిలుతు

ఎవరోయీ యిటకావి తాల్చు - జగంబే సర్వమున్ మిథ్యగా

నవలోకించిన సాధుమూర్తులు - మహద్విద్వివ్య తేజస్వలీ

నవవిద్యా పరిపూర్ణలీశ్వర కవానందై క లాలాత్ములు

త్సవ మీనాడు మదీయ నేత్రము, కంఠస్తోతి దీపించెడిన్.

గిరిశిఖరంబు హాయిగలిగించెడి చల్లని మామతంబులీ

తరిసర వృక్షశాఖకల బల్కెడి పక్షుల నిశ్వనంబులీ

శ్వరచరణాంబు జాతముల జాడలువట్టిన మీతపంబు మీ

సరళ హృదంతరంబు నొక స్వర్గము గాగను పట్టెనిచ్చుటన్.

ఇటజలాశయ వీచుల హృద్యగతుల

సృత్య మొనరించు బండు వెన్నెలలయట్లు

భగవ దాలింగనమున మీ పరమశాంత

హృదయములు లాస్య మొనరించు నిహముఖుడి.

వేదసారంబు లిచ్చోట వెల్లివిరియు

ఉపనిషత్సేర భంబు లుట్టుతలూచు

జ్ఞానవైరాగ్య బోధలీ సానుతలిని

ఈయనంతాశ్రమము నందు హాయిగొలుపు.

సాంధ్యరాగాద్వారమ్య పక్షములుదాల్చి
విహగ సంతానములు గాన వీధిదేల
భూరజోంకితములు—ధేనువులును నిచట
దారిబోలేవు తన్మయత్వము వహించి.

20. స మా ధి

నేనొక పాట పాడితిని నిశ్చలత భావ సమాధి లోనక
స్థానల మోద బాష్పములు గూరిచి, నీవది యాలకించి నా
పై నభిమానమూనెదని ప్రత్యయమున్నది కానినాడు—అ
మృగనవనంబులోన జపమాల ధరించెద శాశ్వతంబుగన్.

ఇంతటి శోకమేటికి వహించెదు నాకయి నిన్నుజూతునే
కాంతమునందు నంటివి దయామయ, తీవ్ర నిరీక్షలోన నా
స్వాంతము క్రుంగి పోవుటలు స్వామి యెఱుంగని దేమిలెదు జ
న్మాంతము నేడిసింప పరమార్థము దాచితివేమి యిందులోన్.

ఎందరొవచ్చి యాత్రలు ముగించిరి, వారిడినట్టి కాన్క లీ
వందగ నేను జూచితిని యక్కట ! యెంతయు దూర భూమి మ
న్మందీరమున్న వీడి పెడమార్గము లెన్నియొ త్రొక్కి త్రొక్కి నే
నిందు గమించితిన్ కనికరంపపు ఘోర తపఃప్రయాసమున్.

ఈయాత్రా కలకలముచ

నేయెడ వసియింతో యెరుగనించుకయుచు, యా

తాయాత జనంబులు బదు

లీయరు నాప్రార్థనంబు నెవరి నడిగినన్.

నీననగీతిలో మహిమనిండినదంచు వచింపలేను నీ
 ధ్యాన సమాధినున్న జడ దారుల నేనొక మేటినంచు నీ
 తో ననలేదు. నన్ను వెతతో జన నీయకుమలై చాలు అ
 మ్మానవనంబులోన జపమాల ధరించెద శాశ్వతంబుగఁ.

21. అంక సప్తకము

అరదంబెక్కి విదూషక ప్రవరుతో నాభేట కాతూహలా
 తురతన్ కణ్ణననంబులో దిరుగుచున్ దువ్యంతుడయ్యా శ్రీమాం
 తర భూజంబు చేరువకొ ప్రియసఖి నర్మోక్తులాలించు
 సుందరి దిష్టించె శకుంతలన్ మదన బాధా సంభృతోన్ న్నాదియై

విరహోత్తంజిత పూరు వంశమణి, పృథ్వీనాథుడ వ్యృత్తమున్
 పారి మాధవునితో వచించి యతనిన్ పొమ్మంచు నాహస్తి నా
 పురి కంఠెన్. నిజమాతృ వాక్యమున, సమ్మోదముతో తాపసో
 త్కర సంరక్షణ కార్యమూని నిలిచిచెన్ .ధర్మంబు పాలించుచున్

గ్రానోపాంత సు హుశ్చర స్మృగతతిన్ ఖండించి మానీంద్రీ స
 ద్భావానంద కరంబుగా జనుచు పాంతన్ దివ్యకుంజాంత రో
 ధ్వివల్లితత బవ్వలించి విరహార్తిన్ దూగు నక్కణ్ణా పు
 త్రీ విశ్వానయి ముద్దులూడె ప్రభు వందేకాంత దేశంబునన్.

కరిపురికిన్ ప్రయాణమగు కణ్ణుని పుత్రికజూచి భావనా
 పరివశతన్ దపించె వనపాదపముల్, రురులేడ్చె, మాతృ హృ
 ద్వరములు విప్పి పక్షులు వృధాభర భుగ్గుములయ్యె, కణ్ణుడున్
 త్వరితమె సాగనంపెను శుకన్ నిజశిష్యుల తోడువంచుచు.

అలదూర్వాసుని శాపకారణమునన్ జ్యౌభర్తచేతో గతిన్
నిలువన్ జాలకపోయె సుంతయును తన్వీ ప్రేమ సామ్రాజ్యమున్
కలతక బొందుచు నంగుళీయకముబో, కన్నీరు రాల్పన్ శకుం
తల గొంపోయె నభోంత రాళమున సంతన్ మేనకా కాంతయున్.

కై వర్తుండ పుడంగు భీయకమునీగా శాపమోక్షంబునన్
భావంబెల్ల దపింప రాజవరుడున్ వారించె నయ్యుత్సవ
శ్రీవాసంత దినోదయంబున, వనోర్ద్విన్ జెంది దుఃఖించె వాం
ఛావీణౌ మృదుతంత్రి చిత్రపట వీక్షులీలమై వీలఁగన్.

బౌరా! యింద్రునికోసమై సురపురీయానంబు గావించుచున్
మారీ చాళీమ వీధులన్ బడి సుధా చూడుర్య ధువ్యోక్తులన్
గారా మొప్పుగబల్కనిల్పె సుతునిన్ కాడింట, దైవ పృభా
వారంభంబున ప్రేయసిన్ గనె విభుండానంద ముప్పొంగఁగన్.

22. ఉత్తరుని విజృంభణము

ధరణి ధూలులు మింటికెగయగ

ధారుణీతల మదరి పోవగ

కరితురంగ భయంకరంబుగ

కదిలె సైన్యములు

భీష్మభయద జ్వాలలవి గో

దోణిర్గుంఝా నిలము లవిగో

కరితురంగ భటోత్కరంబుగ

కదిలె సైన్యములు.

విజయ కేలన మధ్యోధ ల
 వినరుగాడ్పుల పటపటధ్వని
 వివిధ దిక్కుల మారు మోయుగ
 వెడలె సైన్యములు.

గుములు గుములై గోగణంబులు
 విశ్రాంతభారవము లెగయగ
 విరటు సగరము లంత లంతల
 విడిచి పరచెడిని

విపుల సేనామధ్య గతమై
 విరిసికొని పరతెంచు రథమున
 వెలుగు దుర్యోధనుని కన్నుల
 వెడలె నిష్పకలు.

అర్ణవము చెలరేగినట్టుల
 అభ్రహ్మోషము లలమినట్టుల
 కదలివచ్చెడి తీవ్రభంగుల
 కర్ణ రథమదిగో

మొరయుచున్నది తూర్యనాడము
 మ్రోసె శంఖ గభీర రవములు
 ఉగ్రమైరణభూమి గనుగొన
 నుల్లమది రెడిని.

“పఱచు న్నదె పశుగణంబులు
 పట్టకొనుడదె చెదరిపోయెడి

పగములు తెండ" నెడిపలుకులు
పరచె వాహినిలో.

రా కుమారా ! లెమ్ము సమరో
త్రేకమున నిక బయలుదేరుము
నీకు నీడగువారు గలరే
నిఖిల లోకములో.

అని గవాఢ్యముండు పలికిన
వినుచు నుత్తరుడంత కోపా
వేశమున మొయికంప మొందగ
వినిచె నిబ్బంగిన్

ఎందుకో ఘర్మాంబు పూరము
క్రందుకొనె నుత్తరుని కాయము
సందడించెనొ భావమంతయు
సమర భూములకున్.

దక్షిణమునకు జనకు వెంబడి
తరలిచనె రథ చోదకుండును
తేరుగడపగ నిక నెవ్వరి
దెత్తునని పొగులున్

తనదు శౌర్యము, తనదువీర్యము
వనితలకు సంతోషరంబున
వినుతి సేయ దొడంగె నప్పుడు
వేయి విధములుగన్.

నాశతాంగము నడప దొరకొను
నాకు సారథి లేడె యొక్కఁడు
లోకములు మూడెదురు పడినా
లొంగి పోజేతున్.

తనుగ వాఙ్మయము పొగడిన
తనువు నెరుగడు మనసు నెరుగడు
తమ్మ పొగడగ నల్పులిలలో
నమ్ముదము గనరే

తన యశోవల్లి కలు బెంపగ
తలరుచున్నదే లోకమంతయు
తనరు స్వాస్థ్యాగమెన్నడు
ధాత్రిలో నింకన్.

నలుపవలె కర్తవ్యమొకడే
ఫలము దై వాధీనమనుచును
పలుకుచున్నది గీత - వినరో
భావ గర్భముగన్.

23. శి వ భా ర త ము

కవి ఋణము తీర్చగలమో
శివభారతము కవి ఋణంబు శేషసుకవి, మా
కవితా వసంతు ఋణమును
నవమాధురి దొలకె తెలుగునాట వెలయుగన్.

కవి హృదయము ఋషి హృదయము
నెవరో యితాకు వారలైనభ మందో
దవు దవుల వెలుగు జాబిలి
కపుగింట గొనంగ శిశువు కాంక్షించు కదా!

సందర్శన సంభాషణ
సందేశ విశేషముల కుచవి గొనిమీకై
డెందంబు విప్పివేచిన
దిందొక సాహిత్య సమితి తృష్టాతురమై
శివ భూపతి చరితంబొక
నవనీతపు ముద్దయగుచు నలరారినదో
కవితంద్ర. అమృతఘనిలో
నవగాహ మొనర్తురయ్య అతిపుణ్యాత్ముల్.

తొలినాల్గ కృష్ణ భూపతి
అలసాని కవీశ్వరునకు నర్పించె మహా
జ్వలయైన గండ పెండెర
మొలమిన్, మతిపడసినాడ వీహకరుడవే.

తానా జీమ్యతిలో, ను
జ్ఞాన జలధి రామదాసు చరితను నాంధ్రో
ద్యాన వనాంతర కోకిల
గానము విని పరశశులముగామె కపింద్రా!

ప్రాచీన ధర్మబోధలు
పూచెను నీ భారతమున, పాంకారెడు నా

రాచరికపు మర్కంబులు
వాచంయమివగుదొ రాజవద్యుడ వగుదో!

పారాయణ యోగ్యముగా
మీరచన పవిత్రమయ్యె, మేలుకొలిపెనీ
భారతము, ప్రాచ్య పరిమళ
పూరంబులు వెలసె మోద మొనగి తపస్వీ!
హృదయార్పణమని తనలో
నుదయించిన పద్యములు బహుకృతిగామీ
కొదవించె స్వీకరింతురు
గద, రాయలసీమ మధురకవి ధన్యుడుగన్

24. క ట్ట ము ం చి

రసికవతంస, నీవును దొరంగితి భౌతిక కాయమింక నాం
పు నడలె తెల్లు సాహితికి పోయిరి నీకును మున్నె యెందఱో
కుసుమము లొక్క డొక్కడె నికుంజములో నిటురాలిపోవ జూ
చి సాలసిపోదు, నేను విరచించిన గీతికలోన భావమై.

నీరమ్యంబగు జీవితంబమృత సందేశంబులన్ గూర్చి యాం
ధ్రాగ్రణ్యంబులు పూలుబూచినవి, సాంద్ర్యంబై పిసాళించె త
త్సైరభ్యంబులు దేశమెల్లడల నీసాన్నిధ్యమే రామలిం
గారెడ్డి, కఱవయ్యెనంచు మదిలోకంపింతు నత్యంతమున్.

పసితనమున రచించితి
రసాంచితముగాగ మృదు కళాకలితముగా
ముసలమ్మ మరణమాడ
ర్మసరణి మహిళాజనంబు సంతోషింపన్.

కవితాతత్త్వములోని లోతులు సమీక్షాదృష్టి నందించి తెల్లు వధూటిన్ కయినేసినట్టి ప్రతిభారోచిన్సు లీనాడు మంజు విధానంబున సృత్యముల్ సలుపు నంచున్ చిత్తముప్పొంగు, నీ దువియోగంబున నేత్ర గోళములు చిందుక బాష్పధారావళున్.

25. ని ద్వా దే వి

కనులన్ మోడ్వగజేసి యూరువులు గల్గన్ జేసిగాటంబుగా ననయంబున్ మదినేర్పు చింతలకు సద్యశ్శాంతి గల్పించి నీ వనురాగంబున కాగిలిండుకొన సౌఖ్యంబేదొచ్చేకూడు, నీ ప్రణయంబున్ స్మరి యింతు నామధుర భావంబందు నిద్దాసఖి !

నీయంతనీవె, అనురా

గా యత్తత నయగుదెంతు వనురాగములో

నీ యఖిల జగతి మరతును

నీ యెద మార్గవముగాదొ నిద్రాదేవీ !

అంతిక నీమ శీత పవనాంకురముల్ వొలయుంగ భూరుహ ప్రాంతములందు నా హృదయ భారముల్లె నడంగిపోవ నే కాంతలు లోనమంబన సుఖాను భవమ్ముల నన్ను దేల్చి, జన్మాంతరవాస నా మధుర మైత్రివె లాఝేద వీవు నిద్దురా !

పవలన్ తావక దర్శనంబుదు, నీ స్వైర ప్రవృత్తుల్ కనుం గవకున్ నోచు నిశీధకాలమున, తద్దాఢోప కూహంబులో పవలోకాళి సృజించు కొందుచు మహానందంబు సంధిల్ల, నీ యవలోకంబున లోకమే పరవశంబై తూలు నిద్రాసతీ !

నీ విరహంబులో బ్రదుకనేర్తునె నెచ్చెలి, శైశవంబుగా
జీవిక, త్వత్కృపాంబువుల సేచనమైనది, నీ స్వరూపము నా
భావనసేసి నాతలపు బాటలలో నిలుపంగలేను, ని
ద్రావిశదస్మితా, కడు కృతజ్ఞుడ సీకు ననంతకాలమున్.

౩౬. ఊ ద రా

మాలపల్లెల నిదుర
మాండ్యంబు దొలగింది
కార్య దీక్షకు మనసు
కళవళము నొందింది
ఊదరా—కొమ్మూదరా

పరిసరంబుల ప్రీతి
ధ్వనులు చెలరేగినవి
ప్రీతి నిస్వనములలో
పరమార్థ మొదిగింది
ఊదరా—కొమ్మూదరా

రోదసీ కుహరంబు
రోదల కంపించింది
దిక్కుటంబులు బెదరి
దీర్ఘముగ నార్చినవి
ఊదరా—కొమ్మూదరా

పగతి రాకలనెల్ల
పాశైగాండ్రకుదెల్పి
ప్రాచీన యుగములో
పాలనము చేసింది

ఉదరా—కొమ్మాదరా

ఓంకార నాదమై
ఉజ్జూత లూపింది
పీఠ సందేశమై
విరిసికొని వచ్చింది
బ్రహ్మాండ భాండంబు
పగులగొట్టే రవము
కాంతలకు భ్రమ గొల్పు
కాదంబి నీ రవము—

ఉదరా—కొమ్మాదరా

హృదయము ద్రేకాన
చెదరి పర్వులు వార
ఉదరా !

27. భా వ భా గీ ర థి

పరిపూర్ణంబయి శోభలన్ జలుకుచున్ పర్వెత్తు నీమూర్తి, ఆం
తర మాలిన్యముదోచె, నీమధుర విన్యాసంబులో నొక్క సుం
దర స్వర్గంబు లభింపజేసితి భవతాన్నిధ్య మాశించి నా
చర మాధ్యాయములన్ ముగించెదను స్వేచ్ఛన్ భావ భాగీరథి !

హిమ వత్సర్వతమున్న తోన్నతము తల్లీ, నీదుజన్మ ప్రదే
శము, విస్తారపు భూములందు బడి సంచారంబు గావించు వీ
రములున్ కంటక పాళినీ గమన మార్గంబా పగాలేవు, సు
యములీ లోతుల మున్న లెత్తగలరంబా, భావ భాగీరథీ!

శివునై నన్ తలదన్ని పోయెదవు నీచేబండు లోకంబు నీ
వ్యవసాయంబది సర్వ సమ్మతము నీ యాలింగ నంబద్భుతం
బవు, నేయుత్తమ లోక దర్శనమొ యాపాదించు, నెంతేని సం
స్తవ నీయంబులు నీ చరిత్రములు మాతా, భావ భాగీరథీ!

తమలోనన్ దొరకొన్న భక్తి బుడులంతా నిన్ను పాసింతురా
గమ సూక్తుల్ ప్రకటించు నీ యలలు మ్రోగన్ హృద్యమై, సంసృతి
శ్రమలో నీ సహవాస సౌఖ్యము సాధారణంబుగానెంతు, గో
ప్యము లెన్నేని వచింతు వర్ధితులకంబా, భావ భాగీరథీ!

నీ నైర్మల్యము జూచి స్వీయహృది నెంతే పూతముంజేసి, స
ద్యో నిర్మాణ మొనర్చె ప్రేమరస సందోహంబు, యాత్రార్థమై
నానా శైవలినుల్ గమించి యొక తృప్తి బాధితుండంబు, ఓ
జ్ఞానానంద రస స్వరూప సమభూషా, భావ భాగీరథీ!

28. వే గు బు క్క

తారమఱుగై పోయె తారమఱుగై పోయె
ధవళ ధవళస్నిగ్ధ ధగధగ త్కంఠితో
తలసూపె నొక తార తలదాచె నొక తార

తారమఱుగై పోయె

తారమఱుగై పోయె

వేగుజామున తార, వికసించె నొక తార

కారుచీకటి దిశల కళవళము నొందినది

గగనభాగము నవ్వ కళలొల్క- బోసినది

తారమఱుగై పోయె

తారమఱుగై పోయె

తారకా పథములో తరలె కాదంబినులు

కాదంబినీ గర్భ గతులనే దాటింది

కమనీయ కాంతిలోకాల వెసజల్లింది

తారమఱుగై పోయె

తారమఱుగై పోయె.

నీజన్మ వృత్తంబు నెఱుగ జెప్పే తార

నీపోవు మార్గంబు నిజము దెలిపే తార

తార దోతెంచింది—తనదారి బట్టింది

లోక శాంతికి నభయు ప్రాకింది ఈతార

తార యొక ఋషివోలె తత్త్వ మెఱిగించింది

తార వెలిగిన వెలుగు తలపులో నిలిచింది

తార మఱుగై పోయె

తార మఱుగై పోయె

విశ్వ వీధులలోన వికసించె నీతార

విశ్వ సందేశంబు వినిపించె నీతార

తార మఱుగై పోయె

తార మఱుగై పోయె

29. యా త్పా వి ర తి

ముగ్గియుచున్నది లోకయాత్ర

మోయ బరువయ్యె నీపాత్ర

సా కూహ్న రేఖలా

శావీడు లెగబ్రాకె

పూయలేదీ మొగ్గ

పుడమి నల్లనరాలె

తియ్య మామిడి వనుల

కోయల విలాపించె

ముగ్గియుచున్నది లోకయాత్ర

మోయ బరువయ్యె నీపాత్ర

అమలమై మధురమై

ఆనంద మయమైన

సందేశ మవనిలో

చాటి రమ్మని పంపె

నా ప్రభుని యాజ్ఞ — మ

న్నననేసి వచ్చితిని

ముగ్గియుచున్నది లోకయాత్ర

మోయ బరువయ్యె నీపాత్ర

బాష్ప మూలాబద్ధ
 మలిన భూముల కరిగి
 హాసరో చిర్ల లిత
 హర్ష్య సీమలకరిగి
 సందేశ నవసుధా
 సారమ్మ గురిసితిని

ముగియుచున్నది లోకయాత్ర
 మోయ బరువయ్యె నీపాత్ర
 రాకపోకల లోన
 నాకు నలవాటయ్యె
 రాచ మూగముబట్టి
 పృథుని సన్నిధిచేర
 పయనంబుగావెంతు
 పరమ హర్షోత్సుకత

ముగియుచున్నది లోకయాత్ర
 మోయ బరువయ్యె నీపాత్ర
 అతిథి వర్గమునకా
 ప్యాయ మానంబుగా
 ఆనందమయగీతి
 చావరించితి నేను
 ఆత్మత్ శిష్యాస్థి
 నపన యించితినింక

ముగ్ధియుచున్నది లోకయాత్ర

మోయ బరువయ్యె నీపాత్ర

క్రొంచ మిడు నాంకురిత

కరుణమయ గాధవలె

కణ్వుఁజూతీ ప్రణయ

గర్భ గీతము వోలె

నిర్వేద మాధురీ

నిభృత మైనది యాత్మ

ముగ్ధియుచున్నది లోకయాత్ర

మోయ బరువయ్యె నీపాత్ర.

యాత్రాశ్రమల తొలుత

అలసి సాలసిన హృదయ

మవసాన దశలోన

ఆనంద మయమయ్యె

పయనంబు గావించె

పరమ హర్షోత్సుకత

ముగ్ధియుచున్నది లోకయాత్ర

మోయ బరువయ్యె నీపాత్ర

తియ్యమామిడి వనుల

కోయిల విలాపించె

నిశ్చలా నందైక

నిభృత మైనది యాత్మ

ముగియుచున్నది లోకయాత్ర
మోయ బరువయ్యె నీపాత్ర.

30. ఖం డ కా వ్య ము

ఏమహిళ కేయలంకృతి
గోమగునో సహజ శోభ కొమరారెడుచో
నామదికి నిండు తృప్తియు
నామోదము గూర్చునీ ఘనత ఖండకృతీ !
ఖండ కవితల - కొలది యగ్రాసనముల
నన్ను మన్నించి బ్రదుకు ధన్యం బొనర్చె
చేతులను మోడ్తునా యాంధ్రసీమ సాహి
తీరసజ్జ లోకమున కెంతేని భక్తి.

జీవిత మంతయున్ తపముచేసితి నీకయి నాహృదంతర
స్థావితమై రసార్ద్ర మృదు భావముగా పరిపక్వమైంది నా
చావన సీమలో ప్రజల పాలిటి కల్పకమై సమగ్ర శో
భావితతీన్ వెలార్చుమని ప్రాంజలు లిచ్చెద ఖండికా కృతీ !

సంపూర్ణము.

“ కృతజ్ఞతా ది కము ”

నా కవియ ఖండికల నమగ్ని స్వరూప మీతపోవనము. ఇవియన్నియు ఒక నిర్ణీతకాలమున రచింపబడినవిగావు. ఆ బాల్యముగ కొనసాగివచ్చినదీతపస్సు.

ఇంగలి మూడు సంప్రతులును పూర్వోత్తర ఖండిమలుగా విభజింపబడినవి. రచనలో కాలభేద మించుక సూచించుటయే దీనికి కారణము, బాల్యరచనలుగల పుటలయందే అనువాదరచన కొద్దిగ చేర్చితిని.

భారతి, ప్రతిభ, ఆంధ్ర, శ్రీకాళహస్తి, రేనాడు, ప్రకృతిమాత-మున్నగు పత్రికలెన్నియో తపోవన ఖండికల ప్రచురించి సాహితీ లోకమున కెఱుకపరచినవి. పత్రికాధిపతుల కెంతయు కృతజ్ఞుడను.

‘తపోవన’ కవితాప్రశంస, నాకంఠననాటికి కళాజీవి, మాత్రమే నేను ప్రచురించియుంటిని. నాటికి సాన్నిధ్యము.-స్వర్ణ ద్వారము, రచింపబడలేదు. (బాల్యరచనలుదప్ప), ఈ సాహితీ మూర్తు లెల్లరు నాఅన్నలు-తమ్ములు,-వీరికి నాహృదయార్పణము.

ఈనంపుటి ముద్రించు సంకల్పముతో నాహృదయ మెఱుక పరచితిని. వెంటనే శ్రీ జి శ్రీనివాసరావుగారు ఈకార్యభారమున కియ్యకొనిరి. ఇది నాభాగ్యవిశేషము. తపోవనానిష్కరామునకు తోడ్పడుటయేగాక, నాకృతికి ఆంగ్లమున తమ అమూల్యవైన ముఖవచనము ప్రసాదించి చిరకాలము నాహృదయమున నిల్చి పొగలిగిన సోదరులు నాగురువ కేణ్సులగు డాక్టరు చిలుకూరి నారాయణరావుగారితో బాంధవ్యము నెరపిన పుణ్యమూర్తులు. వీరికి నా కృతజ్ఞత.

ఇక మిగిలినచోక మిత్రకార్య సంస్కరణలు. ముద్రణలో నెడనెడ దోషములుదిద్దుట చాలక్లిష్టమైన కార్యము. ఈవిషయ తల

మోసికొని కార్యము నిర్వహించిన శిష్యులు - మిత్రులు తలమర్చి
కలానిధిగారు. వీరు నాతల్లిలోని వలపు.

కల్యాణమర్గము } — బెళ్ళూరి శ్రీనివాసమూర్తి
అనంతపురం జిల్లా } ఆంధ్రాధ్యాపకుడు
1-5-1954 }

“ శుద్ధా శుద్ధ పత్రిక ”

పుట	పద్యపంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
3	4	వనురాగ	వనురాగ
5	9	స్వాదూదకంబుల్	స్వాదూదకంబుల్
11	2	శైశిర	శైశిర
15	6	నీప్రేమించు	నిను ప్రేమించు
17	2	మూసి	మూపి
„	3	శ్రుతిపేయ	శ్రుతిపేయ
20	13	ధారీ	ధారి
„	23	దలిత	దళిత
21	13	వేమో	వేమొ
22	2	నానలు	సోనలు
„	„	శీకవిసోత్సాహన్	శీకవిత్వపుష్
23	6	జనుచు	నవలజనుచు
22	20	కలాల్పముగా	లాకల్పముగా
„	„	అమలత్వమునన్	అమరత్వము నన్
26	6	ఎందాకన్	విందాకన్
33	11	పొపూర	సుధాప్రపూర
„	13	నిల్లె	నిల్లె
36	16	వెలి	వెలి
37	14	హృద్యమైన	హృద్యమైన
40	2	నేమొ	మేమొ

,,	14	భేదములు	భేదములు
44	9	ధ్యానములో	ధ్యానములో
45	11	చేతులను	చేతుల
48	8	లసంతదేశ	లసత్సందేశ
,,	20	మడంపరా	యడంపరా
57	13	నిమ్మసమ్మ	నిమ్మసమ్మ
59	8	నెట్లు	నెట్లు
62	9	నాహారంబు	నాహారంబును
63	8	కార్యవరముల	కార్యవర్గముల
64	13	స్థనియాశీ	స్తనియాశీః
67	6	యరా	వ్యథా
69	19	దీవ్య	దివ్య
70	11	ననుం	ననున్
72	8	భాష్ప	బాష్ప
72	17	ద్రిమ్మయి	ద్రిమ్మై
72	21	జరులు	జరులు
73	2	వాయెను	వాయను
73	6	నశించినవో	నశించినవో
75	2	దనగర్భితమై	రనగర్భితమై
75	4	నీకృపా	నీకుపా
75	7	మోదీ	మోద
75	16	ధ్యానంబు	ధ్యానంబు
77	1	ప్రభూ	ప్రభు
81	6	తరలి	తరలి
84	13	నించి	నిండి
85	6	చిరుగడల	నిరుగడల
85	23	దరిసింప	దరిసింప
86		సంయుక్తచేటిన్	సంయుక్త - చేటిక

88	7	డయ్యె	డయ్య
89	16	లెవ్వరో	లెవ్వారో
97	13	మించితివయ్య	గమించితివయ్య
98	12	నిల్చినవి	నిల్చినవ
93	6	వహియింపన్	వహించున్
100	4	నీచె	నీచే
100	7	బేదియె	బెదియె
103	13	ఆవరించిన	ఆదరించిన
104		(పూర్వఖండము)	ఉత్తరఖండము
104	18	భావానా	భావనా
107	20	స్మృశించిబక	స్మృశించియొక
108	6	మహాద్వద్వివ్య	మహాద్వద్వివ్య
108	10	నిశ్చనంబు	నిశ్చనంబు
110	18	మాత్రు	మాత్ర
114	10	చున్నదే	చున్నదె
115	2	నెవరో	నెవరోయి,
		తాకువార	తాకువార
115	8	సాహిత్య	సాహిత్య
115	15	యైన	మైన
115	22	పొంకా రెడు	పొంకారెడు
116	10	ధన్యుడు	ధన్యుడు
117	18	తద్దాధోప	తద్దాధోప
		కూహంబులో	కూహంబులో
118	16	రోదల	రోదల
120	9	బుదులంతా	బుధులంతా
120	16	భాగీరథీపా	భాగీరథీ!
122	6	శాశీదు	శాపీధు
123	21	పిపాసార్థి	పిపాసార్థి

